ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 43. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2, 1890 ԹԻՒ 1.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Մանկունք երկնից Մէջ	1
«Փրկութիւն ինձի՞ Համար է	1
Նոր Տարի (Ոտանաւոր)	2
1890	2
Բարեմաղթութեանց Առթիւ	3
Հնդաւային Ամերիկայի Ագագան	3
Ուտեստ Նախնական Աղբիւրներէ	4
Հինն Հռոմ	4
Աւլհալլը	4
Թղթակցութիւնք	5
Ազդեր	6
Հանդէս Գաղաքական	7
Արժէք Դրամոց	8

ԱԼԵՔՍԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. կը հրատարակուի ամեն Հինգշաբթի օր։

Տարեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար $1^1/_2$, վեց ամսեայն՝ $^3/_4$ Մեճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 30 փարա։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամեն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիգան խան, կ. պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ճ. Ռ. ԿԻՒՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ

ՄԱՆԿՈՒՆՔ ԵՐԿՆԻՑ ՄԷՋ

Ի՞նչ կը պատահի երբ մանուկ մը կը մեռնի. — Մեծ վարդապետը բոլոր ստորագաս ուսուցչաց ձեռքէն կ'առնու այդ մանուկ և կը տանի զնա իւր բնակավայրը, որպէս զի կատարելագործէ նորա դաստիարակութիւն իւր իսկ անմիջական հսկողութեան ներքև։ Մարդ մեծապէս կ'օգտի եւ կը սիրվի երբ կը խորհի թէ հանգուցեալ մանուկը կ'աճի և կը զարգանայ երկնից մէջ, փոխանակ զարգանալու երկրիս վրայ։ Մանուկն ընդ միշտ հոն պիտի ըլլայ։ Մանկական հասակի մէջ մեռնողները պիտի ունենան մանաւանդ յատկանիշ մը, որով բոլոր յաւիտենականութեան մէջ պիտի զանազանուին անոնցմէ, որք մեծցան և չափահաս եղան աստ երկրի բոլոր փորձութեանց և դժուարութեանց մէջ։ Նոցա առ երկնաւոր Հայրն ունեցած վստահութեան մէջ, նոցա ցիտւսի հետ մանաւանդ մերձաւորութեան և անմեղ ընտանութեան մէջ, նոցա առ ճշմարտութիւնն ունեցած պարզ և բնազդական առնչութեանց մէջ, այն կատարեալ մաքրութեան և խնամատութեան մէջ որուն ամենքս պիտի հասնինք, ընդ միշտ պիտի ըլլայ բան մը, որ պիտի յուշնէ թէ նոյն իսկ երկնից մէջ կան յայտնութիւններ որք կը տրուին միայն մանկանց։

«ՓՐԿՈՒԹԻՒՆՆ ԻՆԾԻ՞ ՀԱՄԱՐ Է»

(Կոմսէլ Թըմպէրը)

*Մինչ կը խօսինք մեղաւորայ հետ ցեր ցիտւս Քրիստոսի վրայ և կու տանք նոցա փրկութեան աւետիսը, երբեմն կը լսենք սա կարևոր հարցումը, «Բայց այդ փրկութիւն ինձի՞ համար է. ի՞նչպէս կրնամ դիտնալ թէ ինձի համար է այն։» Սոսկալի դժուարութիւն մ'է այս, և պատշաճ է որ չանգնք մէկտեղէն վերցունել զայն։ Քանի մը տարի առաջ, մինչ կը դանուէի Սկովտիոյ հիւսիսակողմը, ծանօթացայ ուշիմ մարդու մը հետ, որ բաւական դիրքեր կարգացած էր, և հմուտ և խնամատուն մարդու մը համբաւ ունէր այն կողմերը։ Այս անձին հանդիպեցայ դրացիի մը տան մէջ։ Սա իւր ուշադրութիւնը նուիրած էր լրագրոյ մը, յորում կը կարդար յայնժամ տեղի ունեցող պատերազմին նկարագրութիւնը։ Քանի մը վայրկեան պատերազմին և անոր ելքին հաւանականութեան վրայ խօսելէ յետոյ, ըսի. «Ժամանակաւ յաջողապէս մղուեցաւ ուրիշ ճակատամարտ մը, որոյ հետևանքները աւելի շահեկան և կարևոր են քան Եւրոպական պատերազմինը. իմ ակնարկած ճակատամարտն այն է՝ զոր փրկութեան Աւետարանդը մղեց Գողգոթայի վրայ և յորում յաղթանակ տարաւ։» Ապա հարցուցի մարդոն թէ երբեք լրապէս ըմբռնած էր երանութիւնն այն փրկութեան զոր ցիտւս Քրիստոս պատրաստեց, յորժամ մահուան հնազանդելով դոհացուց Աստուծոյ արդարութիւնը, և ձեռք բերաւ ձրի և լիակատար ներում բոլոր անոնց համար որք իւր անուան կը հաւատան։ «Այդ խնդրոյն վերաբերեալ ամէն ինչ կարդացած եմ,» պատասխանեց մարդը, «սակայն ինչպէս կրնամ դիտնալ թէ փրկութիւնն ինձի համար է։»

«Ցարակոյսներդ փարատելու պիտոյն ծառայէ,» ըսի, «գործ. ԺԶ. 38 համարը.— «Քայսնի ըլլայ ձեզի, մարդիկ եղբայրներ, որ ասոր միջոցով ձեզի մեղայ թողութիւն կը քարոզուի։» Այս խօսքերը յստակ են, և լաւ կը պարզեն խնդիրը. այնպէս չէ՞։»

«Այո, այն անձանց համար, որոց ուղղեալ են. սակայն ինչպէս կրնամ դիտնալ թէ ես ալ նոցմէ առ որ պօղոս կը խօսի։»

«Նոր կտակարանին մէջ ուրիշ համար մը ևս կայ, զոր պիտի չկրնաս հերքել կամ մերժել։ Սա է Մարկ. ԺԶ. 15 համարը.— «Գացէք բոլոր աշխարհ, ու քարոզեցէք Աւետարանը բոլոր արարածոյ։» Արդ, ո՞չ ապաքէն դու արարած ես. չե՞ս տեսներ թէ այդ համար քեզ կը պատշաճի։»

Իւր ուշիմ դիմայ վրայ ժպիտով մը ըսաւ. «Ցրեցիր իմ բոլոր առարկութիւնները, չեմ կրնար ուրանալ թէ արարած մ'եմ, և թէ Աւետարանն ինձի համար է։» Բարեբաստիկ վայրկեան մ'էր այն. և յետ այնորիկ շահեկան խօսակցութիւն մը ունեցանք մեծ փրկութեան հրաշալեայ վրայ։

Օր մը նաւաստիի մը հանդիպելով, խօսեցայ նորա հետ իւր հոգւոյն վրայ։ Մարդն ընաւ թէ զգացած էր իւր հոգւոյն մեղսալից վիճակ, սակայն երբեք չէր կրնար վստահ լինել թէ փրկութիւնն իրեն համար էր։ «Մեղաւո՞ր ես,» հարցուցի։ «Այո, անտարակոյս,» պատասխանեց։ «Ո՞չ ապաքէն ցիտւս Քրիստոս աշխարհ եկաւ գեղեցիկը փրկելու։ Ինչո՞ւ համար չես ներկայանար իբրև մեղաւոր, և հաւատար թէ փրկութիւնը քեզի համար է։ Ցարակոյս չունիմ որ եթէ Սուրբ Գրոց մէջ ըսուած ըլլար թէ Քրիստոս եկաւ փրկելու նաւաստիները, դժուարութիւն պիտի չունենայիր հաւատալու թէ փրկութիւնը քեզի համար էր։ Ինչո՞ւ համար ուրեմն կը վարանիս ընդունիլ փրկութիւնը, քանի որ կը հաւատաս թէ մեղաւոր ես,

և թէ ցիտուս Քրիստոս եկաւ վրկելու մեղաւորները”։ Նաւաստին վայրկեան մը ապշած մնաց, և ապա ըսաւ, “Աչքս պչե՞ս է. հիմա կը հասկնամ, հիմա կը հաւատամ,” և իր ձեռքը կարկառելով ըսաւ. “Շնորհակալ եմ. երթէ երկրի վրայ այլ եւս չհանդիպիմք իրարու, պիտի տեսնենք գերեալ երկնից մէջ։”

Այո, սիրելի բարեկամ, փառաւոր ճշմարտութիւն մ’է այս թէ ցիտուս մերն է վասն զի մեղաւոր ենք, և վասն զի նա եկաւ փնտռելու և փրկելու մեզ նման մեղաւորներ։ “Նա ան ամէն բաներէն՝ որ Մովսէսին օրէնքովը չկրցաք արդարանալ, ասով՝ ամէն ով որ հաւատայ, կ’արդարանայ” Գործ. ԺԳ. 39։

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

1. *Ինչ կը բերես մեզ, Նոր տարի.*
   — *Հազար բարիք եւ օրհնութիւն,*
   Շատ պարգեւներ գեղուն դոդով.
   Ձեռքդս ծոցդս լի են փունջեր,
   Ձեզ կը բերեմ ուրախ երդով։
   Բարեաւ եկիր դուռ, Նոր տարի։

2. *Ինչ կը բերես մեզ, Նոր տարի.*
   — *Շողեր ցօղեր ծաղկանց համար,*
   Խոտին մարգին չիթեր չաղեր.
   Վարդին թերի թօդեր բոյեր,
   Թռչնոց համար ծիլեր ճիւղեր։
   Օրհնեա՛լ լինիս դուռ, Նոր տարի։

3. *Ինչ բերիր մեզ, ով Նոր տարի.*
   — *Սյրած ճակտին համար հով զով,*
   Ձմեռ սրտից արեւ ամառ.
   Իսկ ստուերներ բերի մռայլ
   Միչա երազող մարդոց համար։
   Սիրեմ զքեզ, ով Նոր տարի։

4. *Ինչ բերիր մեզ դուռ, Նոր տարի.*
   — *Ցօղ ու պսակ կոյս ամոլից,*
   Մին խնկենի մին ձիթենի
   Տանց մէջ մատաղ տունկեր բերի,
   Որք կ’արձակեն նոր ընձիւղներ
   Երկու տեսակ պտուղ բարի։
   Բարեաւ եկիր դուռ, Նոր տարի։

5. *Ինչ կը բերես մեզ, Նոր տարի.*
   — *Վարդ կոկոնի, Քրիստ ու Թերթի՝*
   Աչնան հովեր տերեւաթափ.
   Սմէն դալար բոյսի համար
   Խորչակ քամի յոյժ հրատապ։
   Բարեաւ չեկա՛ր դուռ, Նոր տարի։

6. *Ինչ կը բերես մեզ, Նոր տարի.*
   — *Տան ճըրագներ մարող չնչեր,*
   Գլխոց վերայ ձիւն բքախառն.
   Շատ մահիճներ ցաւոտ խոցոտ,
   Տիկերով լի արտօսր դառն։
   Երթաս բարեա՛ւ դուռ, Նոր տարի։

7. *Ո՛հ, ինչ ունիս դուռ, Նոր տարի.*
   — *Ոմանց պատանք, ոմանց սեւեր,*
   Ունիմ պզտիկ ու մեծ դադար.
   Ծառը ճիւղէն՝ մայրը ձագէն
   Կարող բաժնող ունիմ մանգաղ։
   Երթաս բարեա՛ւ, ո՛հ, Նոր տարի։

8. *Եւ ինչ բերիր ինձ, Նոր տարի.*
   Քո բիւր պէս պէս փունջերուդ մէջ
   Հոգւոյս համար ծաղիկ մ’ունի՞ս.
   Գէթ սլաք մը հարուածներէդ
   Ջունի՞ս սրտիս, որ հետդ տանիս
   Ձիս հոն՝ ուր ալ չիք Նոր տարի։

Նիկոմիդիա Ե. Կ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

1890

[Խմբագրական]

Ոչ մէկ խոհական անձ կարող է առանց լուրջ խորհուրդներով համակուելու անցնիլ այն սահմանագծէն, որ կը բաժնէ հին տարին նորէն։ Մարդ կրնայ կրկին եւ կրկին անցնիլ ուրիշ սահմանագծերու վրայէ, սակայն երբ մի անգամ կ’անցնինք կեանց սոյն սահմանագծէն, այլ եւս չենք կարող վերադառնալ այն տեղը, զոր մեր հոեւը թողուցինք։ Եւ նախընթաց տարւոյն սկիզբը մեր նոյն խորհուրդներն եւ զգացումներն ունենալը՝ չարդելուր զմեզ այժմ վերաւոյն տածելէ զայնս, վասն զի ամէն առաջ երթիք չենք թեւակոխած 1890 տարին։ Եւ նոր տարուան դալուստն այս անգամ կը թուի լինել կարեւորագոյն դէպք մը, վասն զի կը փոխենք մեր թուականին թէ՛ երրորդ եւ թէ՛ չորրորդ թուանշանները. կը թեւակոխենք ոչ միայն նոր տարի մը, այլ նոր տասնամեակ մը։

Ի մահ դատապարտեալ եղեռնագործը, որ գիտէ թէ ո՛ր օր պիտի դործադրուի իր պատիժ, ամէն առաւօտ կ’արթննայ ղգալով թէ երկրի վրայ իր կեանքը կարճ է։ Նախընթաց օրուան առաւօտն այլ եւս չվերադառնար, այլ ամէն օր նոր առաւօտ մը քսան եւ չորս ժամեւս կը մօտեցունէ զինք իր մահուան։ Ըսել չենք ուզեր թէ բարեպաշտ ոք կը նկատէ զմահ իբրեւ իւր գոյութեան կամ իւր աճման եւ երջանկութեան վախճանը. ընդհակառակն, կը հաւատայ թէ մահուանէ յետոյ պիտի սկսի բարձրագոյն եւ լաւագոյն կեանք մը։ Եւ սակայն մահն այնպիսի կարեւոր դէպք մ’է իւր կենաց պատմութեան մէջ որ չկրնար մերձենալ այնմ առանց լցուելու լուրջ խորհրդածութեամբք։ Մինչ կը կսկսի նոր տարւոյ մը սեմին վրայ, դիտէ թէ այսպիսի բազում սեմեր չկան իւր առջեւ։

Այս խորհուրդ ազդուսպէս ապատրեցաւ մեր մտաց վրայ անցեալ երեկոյ, մինչ աչքէ կ’անցուէինք յայտագիրն այն գոլէճին ուր մենք ընդունելինք մեր դաստիարակութիւն։ Յայտագիրը կը պարունակէր յիշեալ գոլէճին բոլոր ընթացաւարտից անուանները։ Սոքա, ըստ մեծի մասին, աւարտած են իրենց ուսման ընթացք 18է մինչեւ 22 տարեկան հասակի մէջ, եւ կը ներկայացունէին երկրին ծաղիկ երիտասարդութիւնը, քանի որ ակադեմական եւ վաստաւոզք դասն ուրիք կը յաճախեն բարձրագոյն վարժարանները։ Այսու հանդերձ մէն մի վարժարանական կարդ իւր ընթացքն աւարտելէն 25 տարի յետոյ, կը տեսնէ թէ իւր անդամոց իբր մէկ չորրորդը մեռած է, մինչ 50 տարի յետոյ անդամոց հազիւ մէկ երրորդը ողջ կը մնայ։ Մինչեւ 1849 թուականը (յորմէ հետէ, յայտագրոյն հրատարակուած ժամանակ, 70 տարիներ անցած էին,) յիշեալ գոլէճին ընթացքն աւարտած էին 3,385 անձինք, որոց 77ը, այսինքն՝ 44 հոգիէն մին, հասան իրենց վարժարանական ընթացքէն աւարտման 70րդ տարեդարձին, եւ միայն 13 հոգի, այսինքն՝ 260 հոգիէն մին, տեսան 75րդ տարեդարձն այն տարւոյն յորում ընթացաւարտ եղան։ Գոլէճին բոլանդակ պատմութեան մէջ, ցայս վայր միայն մէկ անձ ապրած է 80 տարի յետ աւարտելոյ իւր ընթացք։ Այս յայտագրոյն ուսումնասիրութիւնը, զոր կատարեցինք իրրեւ երեկոյեան ժամերու զբօսանք, յոյժ չհաւէտ եղաւ մեզ. մինչ մեր ընթերցողաց համար աւտւել չհաւէտ կրնան ըլլալ նմանօրինակ ուսումնասիրութիւններ այն չրջանակաց մէջ, որոց հետ նոքա ունին առնչութիւններ։ Սակայն մենք ամենեքին պիտի սորվինք ատ մի եւ նոյն ծանօթ, բայց կարեւոր, ճշմարտութիւնը թէ մեր կենաց տարիները սակաւաթիւ են։

Սակայն ինչ կրնանք ընել։ Կարող չենք մարդկային պատմութեան մէջէն վերցունել ծերութիւնը եւ մահը։ Սոցա համար դարման չկայ, եւ չենք համարիր թէ փափաքելի է որ դարման մը գտնուի։ Երբ նկատունք ներկայ կեանքն իբրեւ նախապատրաստական վիճակ ուրիշ աշխարհի մը համար, ըստ բաւականին երկար պիտի դըտնենք զայն։ Եօթանասուն կամ ութսուն տարուան ժամանակամիջոցին մէջ, որ սահմանեալ է մարդկային կենաց տեւողութեան համար, տրիթ կ’ունենանք ծառայելու երեք սերնդոց, այն է, մեր, մեր զաւակաց եւ մեր թոռանց հասակակիցներուն. կամ, աւելի ճիշդ խօսելով, կը ծառայենք հինգ սերնդոց, վասն զի մանկունք կարեւոր դեր մը կը կատարեն ի մասին բարոյական կրթութեան այն չափահասից որք կը խնամեն զանոնք եւ որոց կեանքեր կը զուարթանան նոցա սիրալիր եւ զբօսեցուցիչ արարքներով։ Երբ կատարենք զայս ամենայն, աշխարհ այլ եւս կրնայ թողլ տալ մեզ որ մեկնինք ատոնի, վասն զի ուրիշներ կը փութան գրաւել մեր տեղը, եւ մենք պարտինք հաւատն եւ պատրաստ լինել լաւագոյն կենաց համար, երթէ երբեք կ’ուզենք մտնել անոր մէջ։

Սակայն եթէ չենք կրնար չատ բան յաւելուլ կենաց չանակոթին, կրնանք բարւոքել անոր օքսիոնիքն, հետեւապէս այն լուրջ խորհրդածութիւնք, զորս քնակատարար կ’ունենանք նոր տարւոյ առթիւ, չեն անօգուտ։ Երթէ ի վախճանի մեր մտածութեանց աղաղակինք անձկանօք, «Երանի՛ թէ կարենայի աւելի երկար ապրիլ,» դոյզն օգուտ կը քաղենք. սակայն եթէ մեր մտածութիւնք մղեն զմեզ ըսելու, «Երանի՛ թէ կարենայի լաւագոյն կեանք մը վարել,» եւ երթէ մանաւանդ մղեն զմեզ որոշել, Աստուծոյ օգնութեամբ, վարելու լաւագոյն կեանքեր, մեր խորհրդածութիւնք պիտի չըլլան ի զուր։

Լաւագոյն կեանք վարել կը նչանակէ աւելի անթերի կատարել մեր պարտականութիւնները։ Երթէ երկիւղած մարդիկ ենք, պիտի ցաւինք ոչ թէ վասն զի չենք կատարած մեր պարտականութեանց տհասանելի գործ եղող այս ինչ կամ այն ինչ բանը, այլ վասն զի թերացած ենք նոյն իսկ մեր պարտուց կատարման մէջ։ Պարտականութիւնը խիստ սեր մ’է, եւ կը պահանջէ մեզմէ ի գործ դնել մեր լաւագոյն ճիգերը։ Երթէ չենք լսած նորա ձայնը, պատճառն այն է զի մեր խիղճերը թմրած են։

Սակայն ինչ է պարտականութիւնը։ Երթէ իմանանք մանրամասնութեանց, պիտի գտնենք թէ պարտականութիւնը նոյն չէ ոեւէ երկու պարագայից մէջ. սակայն սկզբամբ միչա նոյնն է։ Որպէս զի կարենանք ծանօթանալ պարտականութեան նախնական տարրերուն, պարտինք յիշել թէ պատասխանատու ենք մեր անձին բարոյական զարգացման, եւ թէ ունինք առնչութիւններ ուրիշ էակաց նկատմամբ։ Մեր կարեւոր առնչութիւնները են անոնք միայն զոր ունինք առ մեր Արարիչն եւ առ մեր ընկերս արարածս։ Սուրբ Գիրք կ’ինացունէ մեզ թէ հրեշտակք եւ բարձրագոյն կարդի էակներ աստիճանաւ մը յարաբերութիւն ունին մեր կենաց հետ, սակայն չքսեր մեզ թէ

պարտականութիւններ ունինք հանդէպ նո֊ ցա, կամ թէ կրնանք հաղորդակցիլ նոցա հետ։ Ամէնօրեայ ունինք նաեւ առօրեայ կարգի կենդանեաց հետ. սակայն այս ա֊ մէնօրեայ յոյժ նուազ կարեւոր են, եւ եթէ հաւատարիմ ըլլանք բարձրագոյն ա֊ մէնօրեաց մէջ, հաւատարիմ պիտի ըլ֊ լանք նաեւ առօրեայից մէջ։ Մեր պար֊ տականութեանց ամբողջութիւնը կրնայ ար֊ տայայտուիլ սա երեք պատուէրներով. —

Հաւատարիմ եղի՛ր Աստուծոյդ,

Հաւատարիմ եղի՛ր ընկեր արարածոյդ,

Հաւատարիմ եղի՛ր քու անձիդ։

Մեր նոր տարւոյ առթիւ ըրած խորհրդա֊ ծութիւնները վերջացունինք որոշելով հնա֊ զանդիլ այս երեք պատուէրներուն։ Եւ կը կարծենք թէ անօգուտ պիտի չըլլայ մեզ յառաջիկայ չաբթու եւս չարունակել մեր խորհրդածութիւնները, եւ աւելի մանրամաս֊ նաբար նկատողութեան առնուլ պարտակա֊ նութեան այս երեք ճիւղերը։

ԲԱՐԵՄԱՂԹՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻԻ
[խմբագրական]

Հասած ենք տարւոյն մի այնպիսի եղա֊ նակին, յորում բովանդակ քրիստոնեայ աշ֊ խարհի մէջ, միմնոյնօրան այնքան զեղուն է բարեկամներու եւ ծանօթներու բարեմաղ֊ թութիւնքը առ միմեանս, որքան ի Բազէչ ձեռն վոխորկի ժամանակ լի է ձեռն պա֊ տառներով։ Մարդիկ իրարու կը հանդիպին ժպտուն դէմքերով եւ բարեմաղթութիւններ կ'ընեն իրարու կաղանդի եւ Ծնունդեան տօ֊ նի առթիւ։ Այս սովորութիւն մին է այն քաղցր լաւ բաներէն, զորս ժառանգած ենք մեր հայրերէն, եւ որք կը յուսանք թէ երբեք պիտի չմոռնան ի բաց։ Յորժամ ոք կը թեւակոխէ իւր կենաց մէկ նոր տարին, յոյժ պատշաճ է նմա մաղթել որ այդ տա֊ րին լինի իրեն համար յաջող եւ բարեբաս֊ տիկ տարի մը։ Եւ տուղիս յորժամ Ծնընդեան առթիւ կը տօնուի Աստուծոյ առ մարդկային սեռն ըրած նուէրին չնորհման տարեդարձը, յոյժ վայելուչ է որ քրիստոն֊ եայք չնորհաւորեն զիրար այն օրհնութեանց համար զորս այդ նուէրը բերած է մեզ ա֊ մենուս։

Սակայն բարեմաղթութիւնք ինչ առթիւ եւ ըլլան, կը թողուն օգտակար ազդեցու֊ թիւն մը մարդոց վրայ։ Բարեմաղթութիւն֊ ներ ընելու սովորութիւնը մին է կենաց քաղաքավարական ունակութիւններէն, որք կը նպաստեն հարթելու մեր համբայն աշ֊ խարհի մէջէն. — աշխարհի, որ ամէն մար֊ դու համար ունի ոչ սակաւ անհարթու֊ թիւններ։ Նման այն քաղաքավարական զգայմանց որք կը մղեն զոք ընտանեկան կառքի մը մէջ տալ իւր տեղ ծերունի անձի մը, եւ կը մղեն այս վերջինն ընդունիլ զայն չնորհակալութեամբ, բարեմաղթութիւններ ընելու սովորութիւնն օգտակար կը լինի թէ բարեացակամ զգացումներ արտայայ֊ տողն, եւ թէ նախ առ որ կ'ուղղուին այդ զգացումներ։ Այս պատուասիրական սովո֊ րութիւնք կամաւոր են, վասն զի ոչ մի օ֊ րէնք կը տոկոսէ զմեզ համակերպիլ նոցա, սակայն սոքա ընդհանրական են գրեթէ ա֊ մէն քաղաքակիրթ երկրի մէջ։ Եւ այս տո֊ ղորմութեանց ընդհանրանալուն պատճառն այն է զի անցեալ դարուց փորձառութիւնն ուսուցած է թէ սոքա եւս առաւել բերկ֊ րալի կ'ընեն կեանքը. կը համակերպինք նո֊ ցա վասն զի այդպէս ընել կը պատուիրէ մեզ կենաց անդիր վիճակութիւնը, զոր ժառանգած ենք մեր նախահայրերէն։

Ոմանք կը պարծին թէ իրենց խօսքեր պարզ եւ անկեղծ են, զերծ՝ պատուասիրա֊ կան ակնարկութիւններէ, եւ որովհետեւ կը կարծեն թէ բազմաթիւ բարեմաղթութիւն֊ ներ կ'ընեն առանց ունենալու անկեղծ ղգայումներ, կը խորչին արտայայտելէ համակրական ղգայումներ։ Այս ընթացք գովելի չէ։ Ինչպէս ամէն ոք կ'ընդունի, պատշաճ է ասածել բարեացակամ ղգայում֊ ներ մեր ընկերոջ արարածոյ նկատմամբ։ Արդ, այսպիսի ղգայումներ կը զօրանան, երբ կ'արտայայտուին, եւ բարւոք ազդեցու֊ թիւն մը ի գործ կը դնեն այն անձին վրայ առ որ կ'ուղղուին։ Կարելի է որ յոյժ սի֊ րալիր եւ մտերմական ղգայումներ կը տա֊ ծենք այս կամ այն անձին նկատմամբ, սակայն նա ինչպէս կրնայ տեղեկանալ մեր ղգայ֊ մանց, եթէ չենք արտայայտեր զայնս։ Եւ երբ նա կը լսէ մեր սիրաբուղխ խօսքեր, փոխադարձաբար մաղթանքներ կ'ընէ մեզ ի սրտէ, եւ թերեւս կը չարժի բարեկամական խօսք մը ուղղելու քաջալերութեան կարօտ այլ անձանց։

Ապա ուրեմն ոյժ տանք բարեմաղթու֊ թիւններ ընելու սովորութեան՝ այնմ հա֊ մակերպելով։ Լաւ եւս է բարեմաղթու֊ թիւններ ընել տիրող սովորութեան համա֊ կերպելու համար, քան թէ բնաւ չընել։ Անշուշտ չատ աւելի լաւ է որ բարեմաղ֊ թութիւններ ընենք մեր ղգայումներէն մղեալ։ Մենք կը պահանջենք այս վերջին դասուն, եւ ամենայն անկեղծութեամբ մեր ընթերցողից իւրաքանչիւրին կը մաղթենք «Շնորհաւոր Նոր Տարի։» Եւ նոցա որք ի բոլոր սրտէ յաջողութիւն կը մաղթեն 1890ի Ա֊եռաքնեղին, եւ մեզ, անոր սիւնահիները լրացնելու աշխատողներուս համար, միաս֊ նաբար յարդական խոնարհութիւն մը կ'ընենք, եւ կ'արտայայտենք մեր ջերմագին չնորհա֊ կալութիւնները։

ՀԱՐԱԻԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՊԱԳԱՅՆ
(Մէյ֊ֆլէյըր)

Կէս դար յետոյ, մեր յաջորդ սերունդը ա֊ կանատես պիտի լինի կարի չահեկան բա֊ ղում խնդրոց լուծման՝ աշխարհի ամէն կող֊ մը։ Սակայն այս խնդրոց ոչ մին չահեկա֊ նութեան տեսակէտով պիտի դերազանցէ այն խնդիրներ որք վերաբերութիւն ունին Հարաւային Ամերիկայի ապագային հետ։ Ներկայ դարուն մէջ Եւրոպական ցեղեր զօրաւոր կռուան մը դրած են ի Հիւսիսա֊ յին Ամերիկա, եւ ոչ միայն նուաճած են բնութեան զօրութիւնները, այլ եւ հաստատած են ընկերութիւնը նոյն հիմանց վրայ որոց վրայ կառուցեալ է այն՝ հին աշխարհին մէջ։ Սակայն այժմ որովհետեւ պայքարն վերջա֊ ցած է, եւ քաղաքակրթութիւնն այնչափ կատարելագէս դրաւած է զՀիւսիսային Ա֊ մերիկա որչափ զարեմահան Եւրոպա, մեծ թատերախաղին չահեկանութիւնը փոխադ֊ րուած է հասարակածին հարաւային կողմը։ Աշխարհ թէպէտ չատ ուշադրութիւն չընծայեր Հարաւային Ամերիկայի արեւադարձ֊ ներու ներքեւ դանուող մասերուն, սակայն սկսած է բան չահադրդռութեամբ դիտել այդ ցամաքին բարեխառն գօտւոյն ներքեւ դանուող երկիրները։ Այնդ յառաջիկայ յիսուն տարուան մէջ, եւրոպական հասարակու֊ թեանց նման հասարակութիւններ կազմա֊ կերպելու ձեռնարկը, որ արդէն սկսած է, պիտի չարունակուի, եւ ճիգ մը ի գործ պի֊ տի դրուի է բաց վասնելու ծուլութիւնը եւ անփութութիւնը, զորս Սպանիացիք իրենց ժառանգութիւն թողած են իրենց բոլոր գաղ֊ թական տարածութեանց մէջ։ Եթէ քաղաքա֊ կրթութիւնը յաղթանակէ, Լա Փլաթա, Ուրուկուէյ, Փարակուէյ, Չիլի եւ Պրազիլի լեռնագաւառները, նախ պիտի կազմակեր֊ պեն միատարս կառավարութիւններ, եւ ապա պիտի չահագործեն իրենց բնական հարուս֊ տութիւնները՝ յոյժ ընդարձակ համեմատու֊ թեամբ երկաթուղիներ եւ ճամբայներ չի֊ նելով։ Այս նախնական քայլէն յետոյ, յա֊ ռաջդիմութեան դործը պիտի ընթանայ դէպ հիւսիս, այնպէս որ երկաթուղին որոյ չինու֊ թիւն արդէն իսկ դրեթէ աւարտած է ընդ մէջ Պուէնոս Այրէսի եւ Պոլիվիոյ սահմա֊ նագլխոյն, պիտի անցնի վերին Ամազոնի հովտէն եւ հասնի մինչեւ Մէքսիքոյի Ծոցը։ Արդարեւ ո՛վ պիտի թէ երկաթուղեայ դիծը պիտի չանցնի Անտեան լեռներէն Պոլոթայի ճամբով եւ միանայ Մէքսիքոյէ եւ Կեդրո֊ նական Ամերիկայէ երկարող գծի մը հետ։ Այս միացմամբ կարելի պիտի լինի երկա֊ թուղեաւ անընդհատ ճամբորդել Ամստադա֊ քայէ կամ Սանքաչիւանէ մինչեւ Բոզարիոյ, այսինքն Հիւսիսային Ամերիկայի հիւսիսային ծայրէն մինչեւ Հարաւային Ամերիկայի հա֊ րաւային ծայրը։

Ինչպէս ըսած ենք յառաջագոյն, այսպիսի երաշխիներու իրականացումը կախում ունի Եւրոպացի գաղթականաց գլխ Փլաթա, Ուրուկուէյ եւ Պրազիլ կառավարելու կարող լինելէն։ Եթէ նոքա յաջողին յայտմ, քաղա֊ քակրթութեան յաղթանակն ի Հարաւային Ամերիկա՝ ստոյգ կը լինի։ Եթէ այսպիսի ա֊ ռաւելութիւն մը ձեռք բերուի, Հարաւային Ամերիկայի ցամաքին մնացեալ մասին քա֊ ղաքակրթութիւնը լոկ ժամանակի խնդիր կը լինի։ Սակայն եթէ նոքա անյաջող ելնեն— բան մը որ կարելի է վասն զի կէս–քաղա֊ քակիրթ Հնդիկները, վատասեռեալ Սպա֊ նիացիները եւ խառնածիները կրնան սպառ֊ նապէս մաքառիլ քաղաքակրթութեան դէմ —, աշխարհ պիտի պարտաւորի տեսնել իւր ամենէն հարուստ եւ առողջարար եր֊ կիրներէն զոմանս՝ անցած այնպիսի հատա֊ րակութեանց ձեռք, որք բոլորովին անկարող են զարդացնել զանոնք։

Հարաւային Ամերիկայի ոչ մէկ երկրին մէջ այնչափ չահագրդռական պիտի լինի դիտել յառաջդիմական հասարակութեան զարդացումը՝ որչափ Ուրուկուէյ։ Ինչպէս սոյն Հանրապետութեան բնական հարուս֊ տութեանց մասին հրատարակեալ պաշտօ֊ նական տեղեկագրէն կ'երեւի, անդ բնական պայմանք կարի յոյժ նպաստաւոր են յաջո֊ ղութեան։ Նախ, երկիրն ունի չափաւոր մեծութիւն, հեռեւաբար ենթակայ չէ պա֊ ռակամանց՝ այն կամ այն գաւառին իրարու հակառակ չահերուն պատճառու։ Ուրու֊ կուէյ, վեր ի վերոյ հաշուով, Մեծին Բրի֊ տանիոյ չափ մեծ է։ Բաց առաի, աշխարհի վրայ սակաւաթիւ երկիրներ կան, որք Ու֊ րուկուէյի կլիմային չափ միօրինակ կլիմայ ունին, անդ չափաղանց ցուրտն եւ չափա֊ զանց ջերմութիւնն անծանօթ են։ Եւ կլի֊ մայի այս միգմութիւնն չէ փոխարինեալ խո֊ նաւութեամբ՝ որպէս յԱնդղիա։ Ըստ Մուլհէդ վիճակագրի դիտարանին հաշուոյ, միջին հաշ֊ ուով արեւոտ աւուրց թիւն է տարին 244 օր, ամպոտ օրերունը՝ 85, եւ անձրեւոտ օ֊ րերունը՝ 36։ Այս թիւերէն երեւեալ պիտի ենթադրուի թէ յՈւրուկուէյ չաճախ տեղի կ'ունենան երկնաքաւեւ երաշխութիւններ։ Սակայն կը թուի թէ իրողութիւնը չէ այդ֊

պէս։ Աւատ անձրեւներ կը տեղան, այնպէս որ կ'ըսուի թէ ամէն տարի մայրաքաղաքին մէջ տեղացած անձրեւի քանակութիւնը կրկինն է ի փարիզ տեղացած անձրեւին։ Կլիմային այս նպաստաւոր պայմանաց կը համապատասխանէ նաեւ հողը, որ յոյժ բարերեր է, եւ որ ծառերէ զուրկ լինելով ոչ միայն կ'ընծայէ ընտիր արօտավայրեր, այլ մշակութեամբ կրնայ արտադրել գրեթէ ամէն տեսակ հունձք։ Արդարեւ քիչ բաներ կան, զորս Ուրուկուէյի կլիման կարող չլինի արտադրել ճոխութեամբ։ Բաց ասոնէ, գետերն եւ գետակներն այնչափ առատ են որ ջրոյ պակասութեան երկիւղ չկայ։ Տասնեւվեց մեծ գետեր կը հոսին Ուրուկուէյի մէջէն, եւ սոքա, նաեւ սոցա հազարաւոր ճիւղերը եւ երկրին բազում կողմերը ցրուած բազմաթիւ լիճերը անկարելի կ'ընեն ջրոյ սովը։ Հետեւապէս յայտնի է թէ բնութիւնը պատասխանատու չէ, եթէ Ուրուկուէյ չլինի հարուստ եւ բարեյաջող Տէրութիւն մը։

Սակայն Ուրուկուէյի քաղաքական կացութիւնը չէ այնքան քաջալերական։ Այսու հանդերձ վերջին մի քանի տարիներուն մէջ մեծ յառաջդիմութիւն տեղի ունեցած է, եւ տարակոյս չկայ թէ ապագային համար լաւ նշան մ'է սա պարագան թէ արդէն չինուած կամ չինուելու վրայ եղող երկաթուղեաց թիւը մեծապէս աճած է։ Զօր. Թայէսի նախագահութեան ներքեւ, բարեկարգութիւնը պահպանուած է, եւ չատ բան կատարուած է երկրին զօրաւոր դիրք մը ընծայելու համար։ Մոնթէ Վիտէոյ քաղաքին բնակչաց թիւն է այժմ իբր երկու հարիւր հազար, եւ սորա ընդարձակ վաճառականութիւն առաջնակարգ դիրք մը կ'ընծայէ նմա նոր աշխարհի մայրաքաղաքաց մէջ։ Այսու հանդերձ, կանխահաս է յայղողութիւն գուշակել Ուրուկուէյի համար քաղաքական այսքան կարճատեւ հանդարտութենէ մը յետոյ։ Զօր. Թայէս յառաջիկայ մարտ ամսոյ մէջ կը թողու իւր պաշտօն, եւ յայտնի չէ թէ նորա յաջորդը պիտի կարենա՞յ յառաջ վարել այժմու յառաջդիմական աշխարհավարութիւնը։ Պէտք է յիշուի թէ դեռ 1886ին ապստամբութեան փորձ մը եղաւ, եւ թէպէտ ապստամբութիւնը զսպուեցաւ, հարկ է ի հաչիւ առնուլ զայս իրողութիւն, երբ կը յայտարարուի թէ Ուրուկուէյի յեղափոխութեանց դարն անցած է այլ եւս։

ՈՒՏԵՍՏ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԷ

Ամենէն աւելի վայելուած ուտեստը այն է զոր կը կոչենք հաց եւ պտուղ։ Իմ բժշկական քառամեայ երկար պաշտօնիս մէջ, կ'ըսէ բժիշկ մը, դուն ուրեք պատահած եմ մանկան մը որ նախամեծար չհամարի պտուղը կենդանական ուտեստէն (մսեղէնէն, խոզեղէնէն)։ Ես չատ անգամ հրաւիրուած եմ դարմանել սաստիկ անկարգութեամբ հիւանդացած մանուկներ վասն զի անոնց բնաւ չտրուելով պտուղ՝ կենդանական ուտեստ տրուած էր. եւ մանկունք աւղջացած են պտուղ տալով անոնց՝ փոխանակ մսեղէնի։ Կ'ըսեմ առանց երբեք նախապաշարման, իբրեւ դաս մը պարզ փորձառութենէ սորված, թէ մատաղահասակաց ամենէն բնական ուտեստը, բնական կանոնն կաթէն եւքը, պտուղը եւ զուտ ալիւրէ հացն է, եւ ըմպելին՝ կաթ եւ ջուր։ Այսօրինակ կերակրոց փափաքը չաճախ կը չարտունակուի տարիներ յետոյ եւս, իբր թէ մսեղէնն է բնաւզբօսնալ եւ արհեստական ուտեստ որ կը պահանջէ երկարատեւ եւ յամառ աշխատութիւն՝ ունականալու համար մնայուն կերպի մը իբրեւ մասին հանապազօրեայ կենցաղի։ Թէ ինչ զօրաւոր է պտուղը կենդանական ուտեստէ նախամեծար ընտրելու միտումը, կը տեսնուի սա պարզ իրողութենէն որ պտղեղէնները աւելի երկար ժամանակ կը պահուին բերնին մէջ՝ ծամելու, որոճալու եւ անոնց ախորժելի համը վայելելու համար, մինչ կենդանական ուտեստք կուլ կը տրուին արագ։ Ուրիշ իրողութիւն մի եւս զոր դիտած եմ, սա է. երբ չափահաս անձ մը առ ժամանակ մի կամաւորապէս հրաժարելով մսեղէնէ՝ գործածած է բուսեղէն ուտեստներ, կենդանական ուտեստի դէմ դժկամակութեան զգացումը չուտով այնպէս քաջայայտ կերեւան կու գայ որ յոյժ դժուարութեամբ կարելի կը լինի վերահին դառնալ անոր գործածութենանը։ Զնամարուի թէ այս է լոկ երեւակայութեան ծնունդ զգայուն եւ դիւրազգած անձանց։ Ես զարմանքով տեսած եմ որ այս զգացումը յայտնած են այնպիսի անձինք որ դիւրազգածութեան նոյն իսկ հակառակ վիճակի մէջ կը գտնուին ի բնէ, եւ որք իրօք չատ կ'ամչնային խոստովանիլ այսպիսի տկարութիւն մը ցուցնելու (իբր թէ) յանցանքը։ Լսած եմ այնպիսիներէ որ մսեղէնով եւ բուսեղէնով խառն ուտեստը թողլով լոկ բուսեղէն գործածած էին, թէ այժէ լինկած էին այս նոր սովորութեան միջոցին, եւ կ'ըսէին թէ հարկ կը զգային այդ պատճառաւ թողուլ զայն. բայց գտած եմ որ մինչեւ իսկ ասոնք, առանց բացառութեան, յանհունս նախամեծար կը համարէին աւելի պարզ, աւելի մաքուր եւ, ինչպէս կ'երեւէր իրենց, աւելի բնական ուտեստը որ կը հանուի կերակրոյ նախնական աղբիւրէն եւ ուրիշ կենդանւոյ մը մարմնոյն մէջէն անցնելով ապականելէ զերծ է։

ՀԻՆՆ ՀՌՈՄ
(Պլէտոոոպ Մեկլէն)

Ինամով քննելով մեր ձեռք գտնուած բոլոր միջոցները, բոլոր դրութիւնները զանազան վաղեմի մատենագրաց որք կ'ակնարկեն Հռոմայ բազմամարդութեան, եւ բոլոր իրողութիւնները որ կը թուին թէ ունին վերաբերութիւն խնդրոյն, համոզուած եմ թէ ես նուազ քան թէ աւելի կը դնեմ Հռոմայ բնակչաց թիւն համարելով թէ այն էր ի հնումն 4,000,000։ Ոը Գովնսի եւս կը համարի Հռոմայ բնակչաց թիւը լինել 4,000,000։ Ես հոս յառաջ պիտի բերեմ մէկ իրողութիւն միայն եւ այնուհետեւ պիտի յանձնեմ այս խնդիրը ընթերցողաց դատաստանը։ Մեծ կրկէսը (ամփիթէատրոն) չինուեցաւ այնպէս ընդարձակ որ պարունակէր 250,000 հանդիսատեսներ, կամ ըստ Վիքթորի, հաւանական նպատակ յատնագոյն ժամանակի մը մէջ, 385,000 հանդիսատեսներ։ Ուրեմն, եթէ քաղաքն ունէր 4,000,000 բնակիչ, առ նուազն ասոնց 16 բաժինն 1ը կ'ըլլային հանդիսատեսք։ Բայց որովհետեւ բնակչաց կէսը կերի էին, որք պարտին դուրս հանուիլ հանդիսատեսաց մէջէն, երբ կրկէսը կատարուեցաւ, յայնժամ հոն պիտի կարենային պարունակուիլ ամբողջ բնակչաց 8 բաժինն 1ը, ի բաց առեալ գերիները։ Դարձեալ, պակսեցուննենք այս թուոյն կէսն ալ, դուրս ձգելով կիները, ամբողջ բնակչաց 4 բաժինն 1ը պարունակելու չափ ընդարձակութիւն պիտի ունենար կրկէսը։ Դարձեալ, հանելով գեռահասակ մանուկները, ծերունիները, հիւանդները եւ անկարները, յայնժամ կ'ունենանք տեղ մը ուր պատրաստի ընակիչն գրեթէ բոլոր բնակիչները։ Հնա՞ր է հաւատալ թէ Հռոմայեցիք կառուցած ըլլան կրկէս մը որ բաւական ըլլայ պարունակելու Հռոմայ բնակիչներն ամբողջ, վասն զի այս պիտի ըլլար իրողութիւնը եթէ միայն 4,000,000 ըլլար բնակչաց թիւը։ Բայց հնարաւորինք թէ բնակչաց թիւն ըլլար միայն 1,000,000, յայնժամ քաջայայտ կը տեսնուի թէ կրկէսին կէսն անգամ պիտի չլինար։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ՋԱՆԻ՝ ՎԱՅՐԿԵԱՆ ԱՆՑԱՒ Է ՋՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԵՆԷՆ ՀԵՏԷ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒԼԻՍԻ 1888 ԱՄԻՆ։ Այս հարցման պատասխանը տրուած է գերմանական թերթի մը մէկ հետաքրքրական յօդուածին մէջ, որմէ կը տեսնուի զարմանօք թէ դեռ չէ անցած մէկ երկիւղին վայրկեան։ Ահա հաշուելու եղանակը.—

Բազմապատկէ 1888ը 365 օրով. արտադրեալը կ'ելլէ 689,120 օր որոց վրայ պէտք է յաւելուլ նահանջ տարեաց 460 օրերը. գումար՝ 689,580 օր, որ կը պարունակեն 16,549,920 ժամ, կամ, 992,995,200 վայրկեան որ մէկ երկիւղինէ 7,004,800 վայրկեան պակաս է։

Մէկ երկիւղին վայրկենից թիւը պիտի լրանայ յունուար 1902, 28 ապրիլ, ժամ՝ 10ը 40 վայրկեան անցած (Ը. Ե.)։

Պատերազմական տուգանքը զոր Գաղիա հատոյց Գերմանիոյ 1870–71ի պատերազմէն եւոքը, 5 երկիւղին ֆրանք էր. ուրեմն եթէ այս գումարը սկսուէր հատուցուիլ՝ մէկ վայրկեանը 5 ֆրանք (իբր 1 մէճիտ) վճարելով քրիստոնէական թուականին սկիզբէն, դեռ հատուցած պիտի չըլլար։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ։ Գաղիացի բժիշկներէ բաղկացեալ մամնախումբ մը որ կազմուած է 1888ի բժշկական ժողովին ձեռամբ, մօտերս Գաղիոյ Բժշկական Ակադեմիային ներկայացուց իւր տեղեկագիրը թէ ո՛րն է հիւծախտութեամբ վարակելէ զերծ լինելու լաւագոյն միջոցը։ Գաղիոյ մէջ մեռնող անձանց երրորդ մասին մահուան պատճառն է հիւծախտութիւնը։ Ցամին 1884, ի Փարիզ մեռան 56,970 անձինք, եւ սոսկ 15,000ը զոհ գացին Թոքախտի։ Կ'ըսուի թէ հիւծախտութիւնն է թունաւոր, տարափոխիկ եւ վտանգող ախտ, որ չատով կու գայ մէկ մարդուս մարմնոյն մէջ կը մտնէ կերուած ուտեստին եւ ներս չնչուած օդին հետ, եւ մորթին վրայ գտնուած վիրաց եւ պարարներու միջոցաւ։ Ինչ ինչ ախտեր, որպիսի են՝ ցնցղատապ (պռունչէր), Թոքատապ (քնէումնէ) զմարդ ենթակայ կըրնան ընել Թոքախտի։

Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ մէյոլը որ Թոքախտ չատով կը բերէ, կրնայ գտնուիլ իբրեւ կերակուր գործածուած կենդանեաց կաթին, մսին, եւ արեան մէջ։ Խրատ կը տրուի որ մարդիկ զգուշանան ուտելէ հում միս եւ թերխաշ միս, վասն զի Թոքախտի սերմը թերեւս գտնուի արեան մէջ։ Խրատ կը տրուի կաթը եփել՝ խմելէ առաջ։ Մասնաւոր ուշադրութիւն կը հրաւիրուի մանկանց տրուելիք կաթին, վասն զի միայն ի Փարիզ աւելի քան 2,000 երկու տարուընէ վար մանկունք տարուէ տարի կը մեռնին Թոքախտէ։ Հիւծախտաւոր մայր մը պէտք չէ որ դիեցուէ իւր մանուկը։ Հիւծախտութեամբ վարակելէ զերծ լինելու համար տրուած այս հրահանգները հաւանութիւն կը գտնեն հանրային դատողութենէն։

ԿՈՒԻ ՑԱՐՈՒՑԱՆԵԼ։ Առաւօտ մը, կ'ըսէ ի Ճալա ճամբորդող մը, կը կենայի փոքր լճի մը եղերքը։ Այս լիճը իւր ջուրը կ'ընդունէր լեռնէն իջնող վտակէ մը։ Ահագին ծառ մը լճակին վրայ կ'երկնցնէր իւր ոտները, եւ անոր թանձրախիտ, վայրենի եւ մշտադալար տերեւոց մէջ կը պահակէր վիթխարի պոա մը հանգիստ դալարեալ, եւ կը թուէր թէ առաւօտեան մրափ մը կ'առնուր։ Անոր վրայ կը գտնուէր զօրաւոր կապիկ մը, այն տեսակէն որ միշտ կը սիրէ չարիք հասցնելով զուարճանալ։

Կապիկը իւր տեղէն տեսաւ որ կոկորդիլոս մը կ'ելլէր ջրին երեսը ճիշդ ծառին տակը ուր կը գտնուէր օձը։ Սրագ մը ցատկեց պոային վրայ որ անմիջապէս լինկաւ ջուրը ճիշդ կոկորդիլոսին դէմ։ Կապիկը աղաւեց լնգզինք ծառին ոտներուն փաթթուելով, բայց կատաղի պատերազմ մը սկսաւ ջրին մէջ։ Կոկորդիլոսը միտած էր իւր ծնօտները օձին մարմնոյն մէջ որ ջուրը կը փրփրցնէր իւր վայրագ չարժումներով։ Պոա իւր ծալքերը փաթթելով հետզհետէ իւր հակառակորդին մարմնոյն չուրջը, անկարող վիճակի մէջ դրաւ անոր եռեւի սրունքները, եւ սեղմուելով եւ ամփոփուելով իւր թշնամւոյն թեփերը (ֆոլ) եւ ոսկորները կը ճարճատեցուցնէր։ Կրկին եւ կրկին թաւալեցան պղտորեցան այս երկու մարտիկները, անոնց եւ ոչ մին լինելով կարող տանել վճռական յաղթանակը։

Բոլոր այս մէջոցին կապիկը որ եղաւ սոյն չարեաց պատճառ, մեծ ցնծութեան մէջ էր։ Կը ցատկէր ճիւղերուն մէջ վեր եւ վար, քանի մը անգամ կու գար կոուոց տեղին չատ մօտը, կաղկանձիւն մը (ձայն) կ'արձակէր եւ յետոյ դարձեալ կը սլանար կ'երթար։ Երեւս անցան տասը վայրկեաններ եւ կռիւը կը վերջանար հետզհետէ նուաղելով ձայները։ Օձին ծալքերը կը թուլնային եւ թէպէտ կը դողդոջէին անոր կռնակին կողմերը, գլուխը անկենդան կախուած էր ջրին մէջ։ Կոկորդիլոսն ալ մեռած էր։

Հիմա կապիկը եկաւ կեցաւ ցած ոտի մը վրայ իւր երկու թշնամեաց ճիւղ վերեւը, եւ կը զուարճանար մխիթարական ձեւեր ընելով անոնց դէմ իւր դէմքով։ Ան՛ր քար մը լճին եղերքէն, եւ նետեցի կապկին։ Քարը զարնուեցաւ անոր դլխուն։ կապիկը վար ինկաւ կոկորդիլոսին մարմնոյն վրայ։ բայց իսկոյն զարձեալ ելաւ, ցատկեց, մնաւ թաւալխիտ ծառին ոտներուն մէջ եւ հոն եղաւ անհրեւոյթ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔ

12.

ԵՐԿՈՐԴ ՕՐ։ «Եւ Աստուած ըսաւ. Ջուրերուն մէջտեղը հաստատութիւն ըլլայ, որ ջուրերը ջուրերէն զատէ։ Եւ Աստուած հաստատութիւնը ըրաւ, ու հաստատութեան տակը եղած ջուրերը՝ հաստատութեանը վրայ եղած ջուրերէն զատեց. ու այնպէս եղաւ։ Եւ Աստուած հաստատութիւնը երկինք կոչեց. եւ իրիկուն ու առաւ ըլլալով՝ երկրորդ օրը եղաւ։»

Այս համարին մէջ «ջուրերը ջուրերէն զատել» խօսքը երկու կերպով կը մեկնուի, մին է չրնդարձակ եւ միւսն՝ չանձուկ միտս առնլով գայն։ Ոմանք «ջուրեր» բառը, ինչպէս ան՛կէ առաջ ըսուեցաւ ի մասին երկրորդ համարին, կաշ կամ ջէլ նչանակութեամբ կ'առնուն, եւ ջուրերը ջուրերէն զատուիլը կը հասկնան, ըստ Ամպակերպաչին Վարկածին, կաղային ընդարձակածաւալ դունդէն մեր երկրագունտը կազմող մասին անջատումը։

Երկրորդ մեկնութիւնն է դարդ մեծամասնութենէն ընդունուած նչանակութեամբ. «հաստատութիւն» բառիս հասկնալով մթնոլորտ, եւ «ջուրերը ջուրերէն զատել» խօսքով՝ ծովուց ջրոյն անջատումը օդոյն մէջ չոգւոյ ձեւով գտնուած ջրէն։

Այս երկու մեկնութիւնէն ո՛րն եւ ընդունուի, հակառակ չգար գիտնական եղրակացութեանց։ Մին կը յայտնէ երկրագնտոյս ժամանակի կարգաւ ասելի հին մէկ վիճակը, իսկ միւսը՝ անոր հետ բաղդատմամբ յետնադոյն եւ մերձաւորագոյն դէպք մը։ Մարդ սոսկալ չէ առանձինը մերժել վերջինն ընդունելու համար։

Ինչպէս ասկէ առաջ ըսուեցաւ մինչ կը խօսէինք թէ ինչ փոփոխութեանց ենթարկուած է երկրագունտս երկրաբանականներէն դարուց մէջ, երկրագնտոյս նախնական վիճակաց մէջ երկրիս կեղեւոյն ձեւակերպիլ սկսելէն ետքն անգամ չերմութիւնը կարի սաստիկ լինելով, այժմ ովկիանոսները լցուցնող ջուրք ամբողջ՝ այն ժամանակ ի հարկէ կը գտնուէին օդոյն մէջ, եւ անոնց չերմութեան աստիճանը բաւական իջնելէն ետքը անձրեւոյ կերպարան առնլով սկսան իջնել երկրիս մակերեսին վրայ։ Այնպէս որ երկրագնտոյս իւր տապացեալ եւ լոյծ վիճակէն մինչեւ այսպիսի վիճակի մը մտնելը որ ովկիանոսի ջուրք կարող ըլլային մնալ անոր վրայ, էր կարի՛ երկայնագոյն ժամանակի կարօտ, եւ մեծ դէպք երկրագնտոյս պատմութեան մէջ։

Բայց կրնայ մտածուիլ թէ, օդոյն մէջ միգի կամ գոլորշւոյ վիճակի մէջ գտնուող ջուրը մինչ չատ սակաւ էր եւ գրեթէ ոչինչ՝ բաղդատմամբ ծովուց մէջ գտնուածներուն, երբ «հաստատութիւն» բառը կը հասկցուի մթնոլորտ նչանակութեամբ, արարչագործութեան կարգին մէջ ասոր եւս իւրեւ մեծ իրողութիւն մը չիշուիլը վայելչութիւն կ'առնո՞ւ արդեօք։ Այս հարցման իւրեւ պարզ եւ հակիրճ պատասխան սա կրնայ ըսուիլ թէ հոս կարեւոր համարելի կէտը ոչ թէ ջրոյն փանաւորինն է, այլ «հաստատութիւնը.» այսինքն՝ այն պնօրինութիւնը որով ջրոյն մեծ մասը մնալով վիճակի մը վրայ երբ ամպ հաւքին պարպուիլ վար կ'իջնէ և ածեն կոչ կը բալխուէ։ Որովհետեւ Գերագոյն Ճարտարապետին նպատակն էր գերկրագունտս յետ ժամանակաց յարմարցունել լինելու բնակարան կենսաւոր արարածոց, եւ որովհետեւ կենդանիք չէին կրնար լինել առանց բուսոց, եւ բոլոր՝ առանց անձրեւոց, մեզ ծանօթ անձրեւոյն գոյութիւնը հնարաւոր պիտի ընէր այս «հաստատութիւնը» կամ մթնոլորտը։

Այժմ եթէ մէկ տարուան մէջ երկրիս երեսն իջնող անձրեւը մնար հոն, մէկ հարտա կամ $1\frac{1}{4}$ կանգուն խորութեամբ պիտի պատէր աշխարհիս մակերեսն ամբողջ։ Ովկիանոսաց միջին խորութիւնն է 6,000 կանգուն. ուրեմն մէկ տարուան մէջ տեղացող անձրեւը երկրիս ամբողջ մակերեսը պատող ջրոյն հաղիւ հինգ հազար մասանց մէնն կը հասնէր։ Այսու ամենայնիւ, եթէ ուշադրուի թէ՝ ան՛ւ սա իրողութիւնը թէ այս գործողութիւնը ոչ թէ մէկ երկու անգամ տեղի ունեցած է, այլ՝ սկսեալ անզգալին առաջին օրէն յորմէ հետէ գտաջինն «ջուրերը ջուրերէն» զատուեցան, հազարաւոր, այո՛, միլիոնաւոր անգամ կրկնուած են, կը հասկրցուի թէ Ատլանտեան եւ Խաղաղական Ովկիանոսաց նման ահագին կուտակութիւնք ջուրց տանի մը հազար անգամ օդն եղած եւ վար իջած են։

Եթէ «հաստատութիւն» բառով հասկնանք մթնոլորտը, կ'ելլէ ուրիչ իրողութիւն մի եւս որ կը ցուցնէ անոր մեծ կարեւորութիւնը։ Այսինքն՝ եթէ մթնոլորտը չունենար գոյութիւն, թէպէտ զարձեալ պիտի ըլլար չոգիացում եւ խտացում (անձրեւ), այժմ ովկիանոսներէն չաբաթներու եւ ամիսներու մէջոցին ելլող գոլորշիք այն աւեն պիտի գոյանային քանի մը վայրկեանի մէջ, եւ պիտի իջնէին նմանապէս իսկոյն, այնպէս որ այժմ ամբողջ մէկ տարւոյ մէջ գոյացող գոլորշին եւ իջնող անձրեւը այն աւեն միակ օրուան կամ քանի մը ժամու մէջ պիտի կարենային պատահիլ. եւ չատ դժուար չէ երեւակայել թէ ինչ պիտի ըլլար հետեւանքը երկրագունտոյս համար։ Զարձեալ, իւր մէկ մղոն (2,150 կանգուն) բարձրութենէ, տարածութեան մէջէ ուր օդ չկայ, իջնող մարմին մը որ կը դիմէ դէպ ի երկրիս մակերեսը, մէկ երկվայրկեանը կը ստանայ 560 գրկաչափ (իւր 232 կանգուն) երագութիւն. բայց եթէ մթնոլորտը չունենար գոյութիւն, վերոյիշեալ բարձրութեամբ ամպի մը անձրեւոյն հատիկները երկրիս պիտի բաղխէին նման հրացանէ արձակուած մանրիկ արճիճներու (սաչմ)։ Այսպիսի վիճակի մը մէջ ոչ միայն անհնար պիտի ըլլար կենսաւոր արարածոց գոյութիւնն երկրիս վրայ, այլ երբ ասոր հետ միանային նաեւ ջրհեղեղի նման յորդ ջուրք եւ հոսանք, ոչ միայն պիտի չմնային ցամաքաց վրայ քար եւ հողի նման թոյլ կազմութիւն ունեցող նիւթք, այլ նաեւ երկրագնտոյս կարծրագոյն ապառաժներէն ձեւակերպեալ բարձրադոյն լերինք անգամ այս հարուածոց մաչող ազդեցութեան ներքեւ վոչնչոյ փոխուելով ովկիանոսները պիտի լցունէին։ Բայց ասոնց ամենուն առաջքն առնուած է հաստատութեան եւ մթնոլորտին միջոցաւ։

ԵՐՐՈՐԴ ՕՐ։ «Եւ Աստուած ըսաւ. Երկինքին տակը եղած ջուրերը մէկտեղ ժողովուին, ու ցամաքը երեւնայ. եւ այնպէս եղաւ։ Եւ Աստուած ցամաքին անունը երկիր դրաւ, ու ջուրերուն ժողովքը ծովեր կոչեց. եւ Աստուած տեսաւ որ բարի են։ Ու ըսաւ Աստուած. Երկիրը կանանչ խոտ բուսցընէ, սերմ տուող խոտ, եւ իր տեսակին պէս պտուղ տուող պտղաբեր ծառ, որ իր մէջը իր սերմը ունենայ երկրի վրայ. ու այնպէս եղաւ։ Ու երկիրը կանանչ խոտ, իր տեսակին պէս սերմ տուող խոտ, եւ իր տեսակին պէս սերմ ունեցող պտղաբեր ծառ հանեց. ու Աստուած տեսաւ որ բարի են։ Եւ իրիկուն ու առաւ ըլլալով՝ երրորդ օրը եղաւ։»

Այս համարներուն մէջ կը պատմուին երրորդ աւուր երկու մեծ գործերը, այն է՝ ցամաքին եւ ծովուն իրարմէ անջատուիլը եւ բուսական կեանքին ծագում առնուլը։ Եւ քան զայս բնական ինչ կրնայ ըլլալ։ Վասն զի բուսականաց, մասնաւորապէս բարձր տեսակներուն, ի գոյութիւն գալուն համար հողը բացարձակ պայման էր, իսկ հողին ի գոյութիւն գալուն համար հարկ էր որ ծովուն յատակը ուրեք ուրեք գլուխ բարձրացունէր ջուրերուն երեսէն վեր։ Ինչպէս տեսանք երկրորդ օրուան վրայ խօսուած ժամանակ, անոր մեծ գործն էր երկրիս մակերեսին ծածկուելովը ջուրերէն, աչքէ անցայտ լինելը. վասն զի ջուրերը ջուրերէն զատող հաստատութեան ի գոյու-

թիւն բերուելովը եւ այնպիսի ժամանակ մը երբ բաւական պաղեցաւ երկրիս մակերեսը, օդոյն մէջ գտնուած ջուրերը վար իջնելով պատեցին երկրիս երեսը: Բայց միշտ չէր կրնար այս վիճակին մէջ մնալ աչխարհս որ սահմանեալ էր լինել բնակարան կենսատուրայ. պէտք էր որ իրարմէ անջատուէին ցամաքը եւ ծովը, եւ եղաւ իսկ այսպէս յընթացս ժամանակաց. ահա այս էր երրորդ աւուր գործը:

Երկրաչնաւոյս Ջերմութեան ասպհանը չարունակելով հետզհետէ լջնել, անոր կենդանի վրայ խորչոմներ եւ խորաթորոմութիւններ եւ ի տեղիս տեղիս փոսեր եւ ոլորտներ ձեւանալուն պատճառաւ «երկինքին տակը եղած ջուրերը» փոս տեղերը ժողովուելով ցամաքը երեւցաւ, եւ յընթացս երկար ժամանակաց թէ՛ օդոյն եւ թէ՛ ջրին մաչիչ ներգործութեամբ ցամաքին վրայ հող դոյանալով, բուսականներ յառաջ բերելու վիճակին մէջ գտնուեցաւ այն:

Հոս առերեւոյթ անհամաձայնութիւն մը յերեւան կու գայ Սուրբ Գրոց եւ երկրաբանութեան մէջտեղ: Ըստ Մովսիսական պատմութեան, Նախ ստեղծուեցան բուսականք եւ ապա կենդանիք: Բայց երկրաբանական յայտնութիւնք կը ցուցանեն թէ երբ ամենէն խորը կամ երկրիս մակերեսէն վար կ'իջնենք, ա-ղեղն վերջին խաւուց մէջ գտնուած բրածոյք կենդանեա՛ց մնացորդներ են, իսկ բուսականաց հետք անոնց վերեւը, այսինքն ժամանակի կարգաւ անոնցմէ նոյնը գտնուղ խաւուց մէջ կը տեսնուին: Բայց այս տարբերութիւնը ոչ միայն չէ իսկական անհամաձայնութիւն, այլ լաւ ասոի մանաւանդ չատագովութիւն է Սուրբ Գրոց. վասն զի երկրաբանք անգամ կ'ընդունին թէ բնական կարգը Մովսիսի ցուցածն է. այսինքն ո-րովհետեւ բուսական կեանքը անդրաժեշտ պայման է կենդանական կենաց, հարկաւ բուսականք պարտէին յառաջել քան զկենդանիս, եւ Ծննդոց Գիրքին ըսածն ալ ահա այս է: Ուրեմն լինչու համար պայ չեն հաստատեր ապառաժից խաւուց բրածոյք: Այս խնդրոյն հետագայ կերպով կը պատասխանուին երկրաբանք. Բուսականաց հետքերու չդտնուիլը ապացոյց չէ անոնց չդոյութեանը. վասն զի ամենէն առաջ ձեւակերպեալ խաւերը յետոյ սաստիկ ջերմութեան եւ ճնշման ազդեցութեան ներքեւ իրենց կերպարանքը փոխած ըլլալով, հաւանականապէս հոն գըտնուղ հետք բուսականաց անչուշտ պիտի չկարենային մնալ այնպիսի վիճակի մէջ որ որոշուէին, եւ չատ չատ՝ հանքային կերպարան մը պիտի առնուին: Ըստ այսմ կը կարծուի թէ ուրուագրերի (էքֆէր) եւ քարիւղի հանքերը որ կը գտնուին վերոյիշեալ կերպարանափոխեալ ապառաժից մէջ, սաստիկ ջերմութեամբ կարծր ածխոյ նաեւ լուծական իւղոյ կերպարան առած ամենէն առաջին բուսականաց մնացորդքն են: Եթէ այսպէս է, Ծննդոց Գիրքը եւ ապառաժից արձանագրութիւնք լիովին համաձայն կու գան իրարու:

Ա. ՊԷՋԱՆԵԱՆ

ՀԱՆԳԻՍՏ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

«Պեռանքերնիս սասնկ է, քիչ մը կը տեւէ,
Ձիւդ արեւին պէս է, շուտ կ'երթայ մեզմէ»:

Ձիւդ հիմա կու գամ Թէքիրտաղն, ուր Ո-զլիսպոսի սառոյցը ի հող ամփոփեցինք մեր քաղցրիշատակ եւ սիրելի մայրը:

Ալեւոր էր նա, սակայն ըստ ամենայնի էր քաջառողջ մինչեւ ամսոյս 10, երբ փոքր ինչ անհանգստութիւն զգալով հիւանդութեան անկողնոյ վրայ գտաւ ինքզինքն, վուխտով ամէն հնարաւոր միջոցներն ի գործ դրուեցան որպէս զի եթէ կարելի է դեռ երկար տարիներ չարունակէր նա խնամել Աբեւելեան Որբանոցի պատսպարեալները, բայց ա՛յլ էր Տէրոջը կամքը. այսպէս մի քանի աւուրց միջոցին հիւանդութիւնը սաստկանալով վերջապէս ամսոյս 1/13ին Ուրբաթ երեկոյ արեւին մտնելէն իբր 2 ժամ յետոյ մեր սիրելի մայրն եւս մատծ էր իւր Տէրոջը հանդիստը:

Հանգուցեալ Տիկին Մարիամ Պաղտասարեան ծնած է 1818ի միջոցները ի Կ. Պոլիս, եւ ըստ սիրող սովորութեան խիստ դեռատի ամուսնացած է բազմածանօթ Նիկոմիդիացի Աւետարանիչ եւ 1877ին ի Տէր հանդուցեալ բարեյիշատակ Պաղտասար Հիւսեանի հետ, որ Հայաստանեայց Աւետարանական Եկեղեցւոյ հաստատութեան եւ կազմութեան մեծ գործին մէջ թէ՛ ի Կ. Պոլիս եւ թէ՛ ի գաւառս նչանաւոր դեր կատարած է, եւ որոյ նկատմամբ յետամնաց լուսւոյ տեղեկութիւն ընծեռնուլ 1890ի «Բիւրակն» պատուական ամսաթերթի էջերուն մէջ հրատարակեալ «Բողոքականութիւնն յԱրեւելս» վերնագրով պատմական հետազօտութեան մէջ: Այս ամուսնութիւն եղաւ պտղաբեր 10 զաւակներով եւ նչանաւոր՝ իբր կէս դար տեւելով. բնական էր որ այսպիսի բազմազաւակ ընտանիքի մը կենաց հոլիղոնը ունենար իւր դուարթ արեգակին հետ նաեւ սեւ ամպեր որոնք չատ չուշացան մթագնելու այս խանդակաթ մօր սիրտը. զաւակներէն մի քանին մեկնեցան յաչխարհէ ծաղիկ հասակի մէջ եւ միւսներն ցրուեցան աստ եւ անդ: Դժուար է մայր լինել, բայց դժուարագոյն եւս է սիրատուն զաւակներէ անջատուիլ եւ մնալ միայնակ. սակայն այսու ամենայնիւ բաղդաւոր էր նա, զի յԱրեւելեան Որբանոցին ուր անցուց իւր կենաց երեկոյն եւ աւարտեց իւր ընթացքը, ունեցաւ 10ի փոխարէն 100 եւ աւելի զաւակներ, զորս երկար տարիներ սիրեց, հոգաց եւ խնամեց մայրաբար: Սոյն այս հաստատութեան կատեգ նա ի կենդանութեան հայրենի կալուածահողը զոր ունէր ի Կ. Պոլիս: Հիւանդութեան միջոցին նորա հանդարտութիւնը եւ մատուցած չերմեռանդ աղօթքները, ինչպէս նաեւ հաւատոյ երդերը, ցոյց կու տային թէ պատրաստ էր անվախ եւ համարձակ դիմաւորել իւր վերջին թշնամին, մահն, եւ երբ Աբժ. Պատ. Սրիսպիսի Մոմճեան այցելելով զինքն խօսեցաւ մահուան ու յաւիտենականութեան վրայ, նա աներկիւղ եւ վըստահաբար յայտնեց իւր մեռնելու եւ Փրկչին մօտ երթալու չերմ բաղձանքն եւ յօժարութիւնը, եւ նոյն օրուան իրիկունը խաղաղութեամբ հասաւ իւր վախճանին կատարմանը: Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը կատարուեցաւ այսօր, Կիւրակի, մի-ջօրէին հաստատութեանս մատրան մէջ: Պաշտամունքը կատարեց Աբժ. Պատ. Ղազարոս Կարապետեան եւ Որբանոցի սաներէն երդեցին աւուր պատշաճի երգեր. իսկ յօդուածադիրս արտասանեց դամբանական ի Թուրքերէն բարբառ: Սուրբ բաղմութիւն մը վուխտացած էր ի մատուռն, իւրաքանչիւրեակ պատուելու հանդուցեալին յիշատակը:

Բոլոր այլ եւ այլ բարեկամաց կը մատուցանենք նորիկայութեամբ սրտագին շնորհակալութիւն վասն իւրեանց ջերմ համակրութեանց եւ վշտակից ղգացմանց:

Պրուսա
Դեկտ. 3/15, 1889

ԱՐՄԵՆԱԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Դաստատուս
յԱրեւելեան Որբանոց

ՇԻՔՔ

Ընդ հուպ կը խառնին ընտանեկան եւ ընկերական կեանց անուչաբոյր վարքեր, եւ թէ ընդ արմատով չունենան անկեղծ սիրոյ ոռոգիչ ջուրերը:

—Մոլութիւն՝ հոգւոյն թոքախտն է, որոյ միակ ապեղանին է Աստուածորդւոյն կենսատու արիւնը:

—Կամքն երջանկութիւն եւ սրտի խաղաղութիւն ունենալ չկրնար, պարտիս ուրեմն անթարթ աչօք հսկել չար ի խաչն Քրիստոսի եւ ըստ այնմ ընդ հոգիդ հանդերձեալ կենաց չուռնլը:

—Զախորդութիւնք լաւագոյն փորձաքարեր են ճչմարիտ բարեկամները կեղծ բարեկամներէ որոշելու:

—Նկատի պատանիք եւ երիտասարդք չաբաժամ իբրեւ ժրաջան մեղուք թէ՛ ի ընտիրենէ եւ թէ՛ ի գրոց եւ ի քանից իմաստնոց դիտութիւան նիւթերը կը հաւաքին մտաց քերճիճներու մէջ պատուական մեղր չինելու:

—Կարելի չէ մարդուս չմեղանչել, եթէ սրտին մէջ եղած մեղայ արմատներն լաւ ամենայնի չեն այրած Աստուծոյ Հոգւոյն կիզիչ հրով:

—Ո՞վ է ճչմարիտ ազնուական: — Ով որ ճչմարտապէս տէր է ազնիւ մտաց, ազնիւ որոշի եւ ազնիւ հոգւոյ:

Նա՛ որ անմահութիւնն յանձին չզգալով կ'արհամարհէ յաւիտենական կեանքը, հալումոլին կը մեղանչէ նաեւ ընդդէմ այսու կենաց:

Կենաց վտանգաւոր ծովէն ապահով անցնելու համար, մեր հաւատոց նաւակն ուղղելու ունք դէպ ի Աստ-ուածորդոյ Աստղը:

Խարբերդ 8. 3. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

ԱԶԴԵՐ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ ԸՆԹԵՐՑՄԱՆ

Սուրբ Գրոց յարատեւ ընթերցումը ընդհանրացնելու չանացող սոյն Միութեան անդամոց թուոյն տարուէ տարի առաւելութիւն արդարեւ կարի ուրախալի է:

Ընթերցման ցուցակաց տարածման օրէ ժանդակող անձանց պարտիս սրտագին չնորհակալիքս յայտնել:

1890 թուականին ցուցակներն արդէն իսկ պատրաստ են. զայս սահմանելս հարմար հարկ է դրել առ Յ. Տաճատեան, Ղալաթիա «Ռէսթ»:

Յ. ՏԱՃԱՏԵԱՆ

Յառաջիկայ երկուշաբթի, յունվ. 6 (ըստ Լատ.) ի ժամ 7½ (ըստ Թուրքաց) տարեդարձեալ եւ ամսադարձեալ առիթիս միաբանական աղօթքի ժողով տեղի պիտի ունենայ Պայպըլ Հասւսի մատրան մէջ: Աղօթքի նիւթն է «Մեղայ խոստովանութիւն:»

Կը հրաւիրուին բոլոր եղբարք եւ քոյրք ներկայ գտնուիլ սոյն հոգեւոր պաշտաման:

Ի դէմս պաշտօնէից Ժողովոյն
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԵՐՈՎՐԵԱՆ

Յառաջիկայ Կիրակի երիտասարդաց աղօթքի ժողովները տեղի պիտի ունենան հետեւեալ տեղերը.

1. Պայպըլ Հասւսի մատրան մէջ, ժամը 9ին:

2. Իւսկիւտարի մատրան մէջ, ժամը 9ին:

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Դեկտ. 21 ըստ Յուն., 1889 և Յունվ. 2 ըստ Լատ., 1890

ԻՆՖԼՈՒԷՆՉԱ

Յեւրոպա օրուան իսղերն է ինֆլուէնչայի ծաւալումը։ Փարիզէ, Պերլինէ եւ Վիէննա նայէ կը ծանուցուի թէ համաճարակը աւելի ծանրակշիռ հանգամանք մը ստացած է, եւ թէ անկէ մեռնողներ եւս եղած են։ Ինֆլուէնչայէ պատահած առաջին մահերուն երեքը տեղի ունեցան Փարիզի մօտ Սէն Սիրի դիմադարանին մէջ, եւ հետեւեալ օրը պատերազմական գործոց նախարար Մ. Ֆրէյսինէի հրամանաւ վարժարանը փակուեցաւ։ Համաճարակէն մեռնողներէն մին էր Տր. Տամաշինոյ, փարիզի ակադեմիայի բժիշկներէն մին։ Մահերու ցուցակէն կ'երեւի թէ անցեալ չաբթու ի Փարիզ 200 հոգի աւելի մեռած են քան որչափ մեռած էին անցեալ տարի նոյն չաբթուան մէջ։ Յուղարկաւորութեան պատրաստութիւններ կատարելու պաշտօն ունեցող անձինք յոյժ զբաղեալ են, եւ բժիշկները, որոնցմէ չատեր բռնուած են ինֆլուէնչայէ, անձկութեամբ կը դիտեն համաճարակին ստացած ծանրակշիռ երեւոյթը։ Վարակեալներուն թիւն եւս հետզհետէ կ'աճի։ Մայրաքաղաքին հիւանդանոցները խճողուած են, եւ պարէզներուն մէջ եւ այլուր կառուցած են վրաններ, յորս կը պատսպարուի հիւանդաց մէկ մասը։ Բժիշկաց տեղեկագրերուն նայելով, Փարիզի մէջ դրեթէ չկայ ընտանիք մը որ ընդունած չըլլայ համաճարակին այցելութիւնը։ Այս հիւանդութիւն ձախորդ ազդեցութիւն ըրած է Ծիւնդեան ոտնի առիթ եղած առեւտուրին եւ կատարուած ծախսերուն վրայ։ Մինչեւ իսկ հացագործներն եւս մսավաճառները կը դանգատին թէ առեւտուր չկան ըներ, վասն զի ինֆլուենչան ախորժակի կորուստ պատճառած է իրենց յաճախորդաց։ Միայն դեղագործք լաւ առեւտուր կ'ընեն, եւ թղթակցի մը հաղորդած տեղեկութեան նայելով, ի Փարիզ դեղագործի խանութի մը մէջ ամէն օր կը վաճառուին աւելի քան 80 տակառ դեղեր, որք օդաթակար կը կարծուին ինֆլուէնչայով վարակեալներու համար։

Ուրիշ քաղաքներէ եւս կու գան նմանօրինակ լուրեր։ Շուէյտի մայրաքաղաքին մէջ առ ի քան 30,000 անձինք կը տառապին ինֆլուենչայէ։ Ի Վիէննա հիւանդանոցները լեցուած են, եւ այժմ այս ախտին հետ կ'ընկերանան թոքաբորբ, եւ ուրիշ ծանր հիւանդութիւններ։ Պելգրատի նշանաւոր բժիշկներէն մին ըսած է Անգղիացի թղթակցի մը թէ Սերպիոյ մայրաքաղաքին ընակչաց մէկ երրորդը կը տառապի համաճարակէն, եւ թէ առեւտրական թէ հանրային եւ թէ անհատական գործառնութիւնք մեծապէս խանգարուած են։ Անվերթի վարժարանաց մէջ աշակերտաց կէսէն աւելին բացակայ կը գտնուին, եւ բազում քաղաքաց մէջ վարժարանք բոլորովին փակուած են։

Ինֆլուենչայէ տառապող բարձրաստիճան անձանց մէջ կը գտնուին Գաղիական Հանրապետութեան Նախագահ Մ. Քարնոյ, Փորթուգալի Թագաւորը, Աւստրիոյ Նախարարաց կոմս Թաաֆֆէ, հանգուցեալ գահաժառանգ Ռուսոլֆ իշխանի կինը, Սթէֆանի իշխանուհին, եւ Շուէյտի Թագուհին։ Հիւանդութեան պինդութեան նկատմամբ այլեւ այլ կարծիքներ կ'արտայայտուին։ Փարիզի բժիշկներէն Տր. Կոթիէ կ'ըսէ թէ ինֆլուենչան տեսակ մը փոնչ է, մինչ նոյն քաղաքին մէկ ուրիշ նշանաւոր բժիշկը, Տր. Պրուարտէլ, կը մերժէ այս տեսութիւնը, պլխաւորապէս սա պատճառաւ զի ինֆլուենչայով վարակեալ անձին վրայ չեն երեւիր պլեսակներ կամ փոքր ուռոյցներ։ Անգղիացի բժիշկ մը եւս, որ Չնդկաստանի մէջ պաշտօն վարած է, չկրնայ թէ ինֆլուենչան ու փանչն են մի եւ նոյն ախտը։ Համաճարակին նկատմամբ տրուած տեղեկութեանց մէջ ուրիշ հակասութիւն մը եւս կը նշմարենք։ Սէն-Պօլթի Փարիզի թղթակիցը կ'ըսէ որ իր հետազօտութիւնք կ'ապացուցանեն թէ նոքա որք իրենց ժամանակին մէկ մեծ մասը կ'անցուընեն բացօթեայ վայրերու մէջ, յոյժ թեթեւ կերպով կը ըռնուին համաճարակէն, մինչ նոյն թերթին Պերլինի թղթակիցը կ'ըսէ թէ ինֆլուենչայէ կը բռնուին գլխաւորապէս նոքա որք օրուան մեծ մասը կ'անցուընեն բացօթեայ տեղեր։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լորա Սալղսբըրիի առ փորթուգէզ կառավարութիւնն ուղղած ծանուցագիրը ակնարկութիւն չէր ըներ ի հարաւային արեւելեան Աֆրիկէ Փորթուգալի եւ Մեծին Բրիտանիոյ ընդհանուր յարաբերութեանց վերաբերեալ ընդարձակագոյն խնդրոյն, այլ կը յիշէր միայն Սերիա Փիրմոյ հազարապետին կարծեցեալ յարձակումն Մաքալոլոներուն վրայ։ Լորա Սալզպըրի կը լմնդրէր անմիջական պատասխան, եւ կը պահանջէր որ եթէ Փիրմոյ հազարապետին յարձակման լուրն ստուգուի, խնդրոն ետ կոչուի այդ ապան։ Փորթուգէզ կառավարութիւնը քաղաքավար լեզուաւ պատասխանելով կ'ըսէ թէ, ըստ վերջին տեղեկութեանց, Փիրմոյ հազարապետը պարզապէս յետս մղած է իրեն վրայ եղած յարձակում մը, եւ թէ յարձակող թշնամի ցեղերը ետ մղելէ յետոյ, նոցա գոյքերուն մէջ կէն գտած է երեք անգղիական դրօշներ։ Փորթուգէզ կառավարութիւնը կը սպասէ նորագոյն լուրերու։ Վիսկոնտի Թերթերը կը խնդրեն սոյն վէճին իրաւարարաց յանձնուելու մը, եւ թէ՝ Պելճիոյ Թագաւորը եւ թէ Գերմանիոյ Կայսրը առաջարկուած են իրեւ իրաւարար, սակայն հաւանական չէ որ Մեծն Բրիտանիա հաւանի այսպիսի կարգադրութեան մը։ Նոքա Տէյլի կ'ըսէ թէ միակ կարեւոր խնդիրը կը թուի ապահովելն է թէ ո՛վ սկսաւ այն կռիւ որ տեղի ունեցաւ Փորթուգէզներու եւ սեւամորթներու միջեւ։ Սէն-Պօլ կ'ըսէ թէ եթէ Մաքալոլոները կռնոյ կոռուստ ունեցած չլինէին, խնդիրը պիտի չուներ նոքա որքան հանդամանք, վասն զի այսուհանդերձ Անգղիա առիթ կ'ունենայ ծանուցանելու Փորթուգալի թէ իր պահանջներ բոլորովին անաւելի են։ Իսկ ի մասին Փորթուգէզ Թերթերու այն ամբաստանութեան թէ Պրտանիոյ պետական միսիոնարներ դրգռած են Մաքալոլոները յարձակելու Փորթուգէզներուն վրայ, Սէն-Պօլ կ'ըսէ. «Լիսպոնայի լրագիրք վերջին աստիճան անհամեստ են ցոյց կու տան երբ կը ջանան զրպարտել բրիտանական միսիոնարները եւ վերագրել նոցա այնպիսի ոճիրներ, զորս ամէն Անգղիացի գիտէ թէ նոքա չեն կարող գործել։» Անտարակոյս կարելի չէ որ այդ միսիոնարք դործած ըլլան իրենց վերագրեալ յանցանքը, եթէ ոչ յոյժ տարբեր պարտէին վնասել մեր տեսած սկոտիոյի միսիոնարներէն։ Մեծին Բրիտանիոյ վերջնական որոշման նկատմամբ Սէն-Պօլ հետագայ զօրաւոր լուրեր կը խօսի. «Մէկ բան մը անկասկած է։ Բոլորովին սոյդ է թէ Անգղիացիք մտադիր չեն եւ կենալու իրենց միսիոնարութիւնները հանուանաւելէ, իրենց վաճառականութիւնը յառաջ վարելէ, եւ մինչեւ իսկ իրենց թեւարկութեան ներքեւ գտնուող երկիրներն ընդարձակելէ ի հարաւային արեւելեան Աֆրիկէ, սա միակ պատճառաւ զի դարեր առաջ փորթուկէզ երկրախոյզներ, միսիոնարներ կամ վաճառականներ ուղեւորած են նոյն երկրաց մէջ, եւ իրենց երկար առեւտէ ի վեր լքեալ դաղթավայրերուն մէջ թողած են հազիւ նչմարելի հետքեր։

Անգղիական երեք մարտանաւերու հրաման եղած է երթալ Տէլկոայի ծովախորշը։

— Դեկտ. 23 Թուականաւ Զանզիպարէ քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ. «Էմին փաշայի վիճակը յոյժ յուսաբեր է, բայց դեռ նա չատ նեհար եւ անզօր է։ Գերմանի բժիշկը կ'ըսուի թէ Էմին փաշա սկզբ ունի կատարեալ հանգստեան եւ խոհեմութիւն չէն համարիր երեք չաբաթէն առաջ փոխադրել զնա Պակամոյէ։» Տր. Շուէյնֆուրթէն Գահիրէէ նամակ մը դրելով գերմանական Թերթի մը, կ'առաջարկէ որ Էմին փաշայի յանձնուի արեւելեան Աֆրիկէի գերմանական առացուածոց մէջ գաղթականութիւններ հաստատելու գործը։ Էմին փաշան չի անուանուիր յայս պաշտօն սկսած եւ իսպաղեցուներէ Սրտրներ, եւ թէպէտ Էմին փաշա տակաւին ինքզինք կը համարի եղիպտական պաշտօնակալ մը, Խեդիվը ծանուցած է Տր. Շուէյնֆուրթին թէ հաւանական չէ որ իր կառավարութիւն զգաստանի զնի Էմին փաշայի նման կարող եւ փորձառու մարդու մը համար։

— Ելեկտրականութենէ յառաջ եկած վթաններուն նոր ձեւի մը տակ կ'երեւին Յունիկա։ Ելեկտրական թելերուն պատճառած վտանգներուն առաջքն առնելու համար Նիւ Եորքի քաղաքապետութիւնը սահպած է հեռագրաթելերու եւ ելեկտրական լուսոյ ընկերութիւնները որ իրենց թելերն գետնէն գետնին տակը։ Վերջերս քանի մը տարիներկրեայ պայթումներ տեղի ունեցան, եւ դիչեր մը քանի մը տակառաչափ ծանրութեամբ բաւական երկար ապայտակ մը օդն ելաւ։ Կը կարծուի թէ այս արկածներուն պատճառն այն է զի օդային կազը որ կը վախչէ գետնին տակ գետեղեալ խողովակներէ, կը պայթի վառ-հազորդիչ նիւթերով լաւ չմեկուսացուած ելեկտրական թելերէ արձակեալ կայծերու միջոցաւ։ Հանարակութիւնը ահաբեկած է, սակայն օդային կազի ընկերութիւնք ուրախ են։

— Վիէննայի Փրէսէ լրագիրը կը հաւատայ թէ Նէքոլա իշխան մոնթէնէկրոցի գաղթականներ դրկած է ի Սերպիա ոչ թէ մարդասիրական այլ քաղաքական նկատումներով։ Այդ թերթ կ'ըսէ թէ 7,800 գաղթականաց մեծամասնութիւնը կը բաղկանայ յաղթանդամ մարդոցմէ, եւ թէ նոքա չեն գաղթած սովէն վախչելու համար, այլ որպէս զի ի Սերպիա գտնուի զօրաւոր մարմին մը, որ այժ ատ Նէքոլա իշխանին սերպիական գահոյն նկատմամբ տածած փառասիրական դիտաւորութենց։ Սերպ կառավարութիւնը արտօնութիւն չէ տուած 2,000 հոգիէ բաղկացեալ ուրիչ խումբ մը Մոնթէնէկրոցիներու ի Սերպիա գաղթելուն։

— Գաղիոյ Երեսփ. ժողովը դեկտ. 23 ին վակեց իւր նստաշրջան, նոր նստաշրջանի առաջին նիստը յունվ. 14ին գումարելու որոչմամբ։ Ժողովոյն վերջին որոչմանց մին էր վաւերացումն Մէլուճի պուլանժէական

երեսփոխանին ընտրութեան, թէպէտ յառաջագոյն չեղեալ հռչակուած էր խել մը Պուլղարիժականաց ընտրութիւնը։ Նոր Երեսփոխանն ալ ժողովոյն սոյն կարճնատաչրջան լաւ տպաւորութիւն թողած է, եւ գաղիական դահլճեին ընթացքը գովելի կը համարուի, թէպէտ տակաւին յայտնի չէ թէ նախարարութիւնը պիտի կարենայ երկար ատեն չարունակել իւր պաչտօնավարութիւն թէ ոչ։ Հռոմի եկեղեցական աստեանը մերժած է վաւերացնել Պուլղանժէ զօրավարին եւ նորա տիկնոջ առնանալուծումը։

—Սրճախոպի Պլէկբատի թղթակիցը կ'ըսէ թէ երկաթուղեաց եւ աղի մենաւաճառին չահագործման՝ սերպ կառավարութեան կողմէ ստանձնումը օրինաւոր համարուի՝ թէ ոչ, տարակոյս չկայ թէ այս տնօրինութիւնք եւմտական տեսակէտով օգտակար պիտի լինին Սերպիոյ։ Բանի մը տարիէ ի վեր Սերպիոյ եւմտացոյցին մէջ վեցէն մինչեւ տասը միլիոն ֆրանքի բաց մը կը նչմարուէր, սակայն առնինայն հաւանականութեամբ նոր եւմտացոյցը բաց պիտի չունենայ։

—Պրազիլի Թերեզա կայսրուհին գնկտ. 28ին մեռաւ Փորթուկալի Օփորթոյ քաղաքին մէջ։ Հանգուցեալը դուստրն էր Ֆրանսիս Ա.ոյ, որ թագաւոր էր Իտալիոյ հարաւային կողման երկուց Սիկիլիայց։ Ֆրանսիսի թագաւորութիւնը վերջ գտաւ յորժամ բռնվանդակ Իտալիա միացաւ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին իշխանութեան ներքեւ։ Վախճանեալը 1843ին ամուսնացաւ Պրազիլի Տոմ Փեդրոյ Բ. կայսեր հետ, եւ ծնաւ նմա երկու աղջիկ զաւակներ։ Անդրանիկ դուստրը որ ժառանգն է Պրազիլի գահոյն, ամուսնացած է գաղիացի իշխանի մը հետ, եւ ունի երեք որդի։ Կրտսեր դուստրը ամուսնացաւ Սաքս Բոպուրկ Կոթայի Ա.վուսթ իշխանին հետ, եւ 1871ին մեռաւ չորս որդիներ թողլով։

—Ա.ստրիոյ նչանաւոր դիւանագէտներէն Քառոլեի կոմսը, որ ի Լոնտոն եւ ի Պերլին դեսպանութեան պաչտօն վարած էր, գնկտ. 27ին մեռաւ յանկարծ։

—Հռոմէ կը ծանուցուի թէ Իտալիոյ գահաժառանգ իշխանը յունուար ամսոյ սկիզբները ճամբայ ելնելով առաւել քան երեք ու կէս ամիս ուղեւորութիւններ պիտի կատարէ։ Ն. Բարձրութիւն պիտի այցելէ, ի մէջ այլոց, Յունաստան, Թուրքիա, Եգիպտոս եւ Պաղեստին։

—Պրազիլի կայսրը ծանր հիւանդ է յՕփորթոյ (Փորթուկալ), եւ Ն. Վեհափառութեան վիճակը մահադուբիւն կը պատճառէ բժչկաց։ Կայսեր դուստրը եւ փեսայն, Կոմսուհի եւ Կոմս ա'Էօ, հեռագրաւ կանչուեցան յՕփորթոյ։

—Սերպ կառավարութիւնը աղի մենաւաճառի նկատմամբ առժամանակեայ կարգադրութիւն մը կնքած է վիէննայի անգլեւաւստրիական դրամատան հետ։ Այս պայմանագրութեան համաձայն յիշեալ դրամատունը պիտի ընդունի 574,000 ֆրանք, եւ պիտի հրաժարի իւրմէ ձեռնասու հատուցում մէկ ու կէս միլիոն ֆրանք պահանջելէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դահիրէի երկաթուղեաց յանձնաժողովը կը յանձնարարէ ձեռնհաս իշխանութեան որ վերին Եգիպտոսի երկաթուղեաց չինութիւնը յանձնուի գերմանացի դրամատիրոջ խումբի մը, որ 525,000 անգղ. ոսկի կը պահանջէ չինութեան ծախուց համար։

—Մայրաքաղաքիս Թուրք Թերթեր կը հրատարակեն կայսերական հրամանաւ վաւերացեալ նոր կանոնագիր մը ի մասին Օսմ. կայսրութեան մէչկէն սեւամորթ գերեզոց առեւտուրին ջնջման։ Կանոնագրոյն առաջին յօդուածը կ'արգելու դնել կամ վաճառել սեւամորթ գերիներ. կ'արգելու նաեւ գերիներ մտցունել Թուրքիոյ ո եւ է մասին մէջ, կամ փոխադրել զանոնք Օսմանեան գաւառաց մէջէն։ Երկրորդ եւ երրորդ յօդուածները բացատրութիւն կ'ընեն ի մասին այն գերիներուն, որք օտար երկիրներ կ'երթան իրենց տէրերուն հետ միասին, կամ կը ծառայեն նաւերու մէջ. բայց կը տրամադրեն որ այսպիսի գերիներ արձանագրուին, եւ հակառակ պարագային մէջ՝ ազատ արձակուին։ Չորրորդ յօդուածը կը տրամադրէ որ անցագրեր տրուին այն ազատագրեալ գերիներուն, որք կ'ուզեն մեկնիլ Թուրքիայէ։ Հինգերորդ, վեցերորդ եւ հօթներորդ յօդուածները կը նչանակեն այն պատիժներ որք պիտի տրուին յիշեալ օրինաց հակառակ դործողներուն, որպէս նաեւ անոնց որք կը ներքինացունեն մանուկներ, կամ կը գործեն գերեվաճառութեան չարակից ուրիշ յանցանքներ։ Մէկ տարուան բանտարկութեան պիտի դատապարտուին նոքա որք առաջին անգամ լինելով հակառակ կը գործեն սոյն օրինաց տրամադրութեանց ո եւ է միոյն, եւ այնուհետեւ իւրաքանչիւր նմանօրինակ յանցանքի համար պիտի պատժուին երկու տարուան բանտարկութեամբ։ Կանոնագրոյն մը նպատակ երեք յօդուածները կը յիչեն Թուրքիոյ եւ Մեծին Բրիտանիոյ միջեւ կնքուած դաշնագիրն ի մասին գերեզոց տուրեւառին ջնջման, եւ կը տրամադրեն այն պատիժներ որք պիտի տրուին գերիներու տուրեւառով զբաղող նաւերու տեարց եւ նաւապետանց։

Լէվանդ Հերալտ նոր կանոնագրոյն վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ, թէպէտ այս օրէնք ի սպառ չջնջեր գերութիւնն, սակայն ճամբայ կը պատրաստէ այդ վախճանին համար, եւ նպատակ ունի բառնալ գերութեան յարակից վատթարագոյն չարիքներէն մին։ Այս պատճառաւ սոյն թերթ կը յայտարարէ թէ յիշեալ կանոնագիր աղնիւ կիրառութիւն մ'է կայսերական առանձնաչնորհմանց եւ մեծ բարեկործութեամ մը կը նկատուի։

—Հալէպի նահանգին մէջ վերջերս կատարուած մարդահամարէն կ'երեւի թէ նահանգին բնակչաց թիւն է 520,441։

Պէյրութ քաղաքին բնակչաց թիւն է 50,146, որոց 20,340ը մահմետական են. մնացեալք կը պատկանին այլ եւ այլ ազգայնութեանց։

—Լէվանդ Հերալտ կ'իմանանք թէ Գոնեայի բնակիչք աղերսագրով մը խնդրած են երկարել երկաթուղւոյ պիծը կէյիքլիէ մինչեւ Գոնեա։ Աչխարհացոյց քարտէսին վրայ կարող չեղանք գտնել կէյիքլի, սակայն մեզ կը թուի թէ սա է այն վայրն ուր Ս.յոնի երկաթուղւոյ ընկերութիւնը կը փափաքի որ յանգի իւր դիծ։ Սպարթայի եւ Գոնեայի միջեւ կայ Գըրըլը անուն վայր մը համանուն լճին եզերաց վրայ, եւ թերեւս վերոյիշեալ աղերսագրով կը խնդրուի երկարել Ս.յոնի դիծը Գըրըլըի ճամբով մինչեւ ի Գոնեա։

—Կայսերական կառավարութիւնը, որ հետզհետէ կը տեսնէ Թուրքիոյ անտառները պաչտպանելու կարեւորութիւնը, արտօնութիւն տուած է Սէլանիկ–Միթրովիձայի երկաթուղւոյ ընկերութեան որ երկաթուղւոյ ձողերուն ներքեւ դրուելիք գերաններուն եւ հեռագրական թելերու ձողերուն համար պէտք եղած ատաղձը կտրուի Սէլանիկի եւ Դոսովայի նահանգաց անտառներէն։

—Տ. Քալինիքոս, Քաղկեդոնի (Գատը քէօյ) յոյն մետրապոլիտը, մեռաւ անցեալ հինգչաբթի, եւ յաջորդ օրը յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեցաւ մեծ չքով։

—Գեկտ. 29ին Ցէրտինանտ իշխան վախկեց Պուլկարիոյ Սոպրանիյէի նատաչրջանը։ Ի պատասխանի Մ. Թաչէֆի որ հարցում մը ուղղեց նախարարութեան ի մասին Ցէրտինանտ իշխանին մեծ տէրութեանց կողմէն ճանաչման խնդրոյն, արտաքին գործոց նախարարն ըսաւ թէ կառավարութիւնը ձեռք առած է այդ խնդրոյն համար հարկաւոր միջոցները, սակայն յարեց թէ երկրին չահերուն հակառակ է ծանուցանել այդ տնօրինութիւնները։

Պուլկարական վոխառութեան արժէթուղթերը յունուարի առաջին կիսուն մէջ ի հրապարակ պիտի հանուին ի Վիէննա եւ ի Փեչթա հանրային տորադրութեամբ։ Լանտէրպանք դրամատունն արդէն բաղմաթիւ տորադրութիւններ ընդունած է։

—Հիմա կ'ըսուի թէ գաղիական կառավարութիւնը պիտի հաւանի եդիպտական առանձնաչնորհեալ պարտուց տոկոսին զեղչման, պայմանաւ որ Անգղիա խոստանայ այդ զեղչմամբ խնայեալ դումարին մէկ մասը գործածել եդիպտական բանակին տուրացման համար, որպէս զի կարելի լինի նոյն համեմատութեամբ նուազեցունել անգղիական զօրաց թիւն յեդիպտոս։

—Թուրք լրագրերէ կ'իմանանք թէ Պոլսոյ Զարչամպա թաղին մէջ գաղթական մը տուվոր էր սպանանել փողոցի չուներ եւ վաճառել մորթերը։ Սակայն ասկէ աւելին կայ։ վան ի տուգուեցաւ որ այս մարդ ընկերը էր մասվաճառի մը հետ. այս պարագային կասկածուեցաւ թէ չուներուն միտ եւս կը վաճառուէր։ Երբ ոք երկիկ (սոճենէ) կը գնէ, կ'ուզէ վստահ լինել թէ չան կամ կատուի մորթ չինուած չէ այն։

—Սերասթիոյ պաչտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ անցեալ 7 ամսոց մէջոցին, այսինքն Մէյմտուհ պէչի Սերասթիոյ կուսակալ կարգուելէն ի վեր, 73 աւազակներ ձերբակալուած են։

—Հայոց Ամեն. Պատրիարքը չրչաբերաքան մը ուղղելով մայրաքաղաքիս Թաղականն Խորհրդոյ կը յանձնարարէ զգուչական միջոցներ ձեռք առնուլ արդիլելու համար կարմրախտի եւ փողացաւի ծաւալումը մանկանց մէջ։ Ն. Սրբազնութիւն կը յանձնարարէ նաեւ որ եթէ թաղի մը մէջ այդպիսի տարափոխիկ հիւանդութեանց դէպքեր պատահին, վարժարանք անմիջապէս փակուին։

—Ներքին գործոց նախարարութիւնը պաչտօնական աղդով մը կը ծանուցանէ թէ տասներեք օրուան մէջ ի Կ. պոլիս 40 մահեր պատահած են կարմրախտէ, եւ 9 մահեր՝ փողացաւէ, եւ կը թուէ այն վայրեր ուր տեղի ունեցած են այդ մահեր։ Առողջապահական վարչութիւնը յանձնարարած է որ ողջպահիկ միջոցներ ձեռք առնուին սոյն ախտերուն ծաւալման առաջքն առնուլ համար. մանաւորապէս կը պատուիրէ որ վարակելոյ հագուստներն այրուին, եւ նախակրթարանք փակուին։ Երկուչաբթի օր ի Թոփհանէ եւ յիւսկիւտար վարժարանք ոմանք փակուեցան։

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄՈՑ

Յունվ. 2/24, 1890

Գոնսոլիտէ	19 1	Րուս. Երկ. բաժին	73
Պարտուց յարդարման		Թղթադրամ (Թասքիւէ ի	
Տիւյուն Գոյմէսի)	7 30	Ներքին Փոխառ.	45 10

ԴՐՄԱՐ. Օսմ. վրան 100ի

Մէճիտիէ	108 9	Րուսիոյ բոլ	90 25
Մէճալիք	100	Նաբոլէոն	87 30
Պէշլիք	103 10	Գրիմիէ	51 10
Ալթըլըգ	103 10	Անգղ. լիրա	110 15

Մահէք թղթդրմ. 8 43

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ֆինճանճըյար եօղուշը, Ամերիկան խան